



VÄNERSBORGS SÖNERS
GILLES

ÅRSSKRIFT
1946

Femtonde årgången

VÄNERSBORG
C. W. CARLSSONS EFTR. BOKTRYCKERI
1946

Ur Vänersborgs första tidning.

Landshövdingen i Älvsborgs län friherre Sven Cederström¹⁾ ingav i september 1771 till Kungl. Maj:t anmälan om behovet av ett tryckeri i sin residensstad Vänersborg, och efter ett par års skriftväxling med höga vederbörande föreslog han i mars 1773, att konstförvanten Sigward Swanholm²⁾ skulle antagas till boktryckare i staden. Kungl. Maj:ts privilegium för Swanholm utfärdades den 16 oktober 1773, men först med oktober månad 1774 började tryckeriets verksamhet, som Swanholm invigde med en dedikation till Hans Maj:t Konungen.

Att Vänersborg så relativt tidigt som 1774 hade boktryckeri kan tjäna som ett bevis för stadens dåtida betydelse i jämförelse med andra städer i riket, ty en sådan inrättning saknades då och under lång tid framåt t. ex. i de andra västgötastäderna. Man får naturligtvis därvid göra undantag för Göteborg, där boktryckeri funnits ända sedan 1650, och Skara, som haft boktryckeri sedan 1707. Men Mariestad fick tryckeri först 1816, Borås 1826, Ulricehamn 1829, Lidköping 1842, Hjo 1847, Falköping 1857 samt Skövde och Alingsås först 1864. I Vänersborgs närmaste grannstäder utom provinsen inrättades boktryckerier 1826, i Uddevalla och 1846 i Åmål.

¹⁾ F. 1710; d. ogift 1781 i Stockholm. Var överste för Björneborgs regemente sedan 1763, då han 1769 blev landshövding i Älvsborgs län. Han erhöll 1772 generalmajors titel och fick 1775 avsked med pension.

²⁾ D. 1782 30/10 i V. 50 år gammal. Han var gift med Anna Cajsa Saurbier, som dog 1791 27/1 i V. 60 år gammal. Hennes broder Zacharias S. var handelsman i V. Sigvard Swanholms släktskap med kyrkoherden i Gladsax i Skåne Sigvard Swanholm, d. 1719, har icke kunnat utredas, men kyrkoherden var troligen boktryckarens farfader.

Swanholm fick 1774 för tryckeriets anläggande ett anslag ur stadskassan på 20 dlr smt. Han synes ha drivit tryckeriet i gården nr 24—26 i kvarteret Kransen enligt dåtida nummerordning.

*

Den 11 april 1775 är en betydelsefull dag i Vänersborgs historia. Då utkom från Swanholms tryckeri det första numret av "Wenersborgs Wecko-Tidning", stadens första tidning. Denna utgavs sedan till och med år 1779. Staden var därefter utan tidning till år 1811, då den bekante politiske äventyraren Carl Johan Ingman-Manderfelt¹⁾ där utgav en tidning med titeln "Den Owäldige Granskaren", som emellertid upphörde redan i början av 1812. Men från och med 1813 har tidning — ibland tidningar — utgivits i staden: Wenersborgs Tidningar 1813—1827, Wenersborgs Tidning 1828—1837, Nya Wenersborgs Tidning 1838—1841, Wenersborgs Weckoblad 1841—1849 och Tidning för Wenersborgs Stad och Län 1848—1898. Den sistnämnda hade från 1885 en farlig konkurrent i Elfsborgs Läns Annonsblad, från början tryckt i Skara, men från 1898 i Vänersborg, vars enda tidning den, sedan tidningarna Vänersborgs-Posten samt Västgöta-Dals Tidning och dess efterföljare Länstidningen upphört, numera är.

*

Tyvärre finnes av stadens äldsta tidning intet exemplar bevarat för tiden före år 1777, men de samlade årgångarna 1777, 1778 och 1779 kan man studera på Kungl. Biblioteket i Stockholm.

¹⁾ Om denne se H. Fröding: Ingman-Manderfelt. En äventyrare från Gustavianska tiden. Sthlm 1901. I.—M. var son av den på Ekarebol i Bolstads socken bosatte kronofogden, tituläre landskamreraren Jonas Ingman, som var broder till borgmästaren i V. Anders Ingman. I.—M. bodde i V. 1800 och sedermera från 1805 till sin död 1813.

[No] Wenersborgs [I.]
Wecko-Tidning.

Tisdagen, den 7 Januari, 1777.

Confer den 1 Januari 1777.

Här tiden sin förvandling lider,
Allt växlat om på mantligt nit,
Då Dygden har i alla tider,
Sin dyrkas och sitt sankta pris.
En ädel själ, som lärde sig tänka,
At inom Dygdens gränssor skänka
Sitt hela lif, sin nit, sitt all,
Mer at han sjelf en ändring rår.
Som fast än svår, det hopp beskner,
Då misar, at han spöligt mår.

Ed lifi en storm, som all förskjuter,
Den mist ej i hamnen rår.
Den största våg, som dådet stöter,
Då lugn, det rena frid ej står.
Med lika mod, med samma hjerta,
Han känner lifvets hela smärta,
Med stadgadt hopp at se det slut,
Han vet, at den som stormen ständer,
Den wackra hoppets fackla tänder,
Då gjör på all det orts slut.

Det äldsta bevarade tidningsexemplaret från Vänersborg: 1:sta
sidan (verklig storlek) av Wenersborgs Wecko-Tidning för
tisdagen den 7 januari 1777.

Dessa gamla Vänersborgstidningar skilja sig redan i formatet och sidantalet betydligt från nutidens väldiga storsstadstidningar och även från våra mindre voluminösa landsortstidningar. Formatet är 18×12 centimeter, d. v. s. man behöver ej alls vika tidningsexemplaret för att stoppa det i rockfickan. Sidantalet för varje nummer överstiger aldrig fyra. Tidningen utkom varje tisdag. Den hade spridning även i Uddevalla, där den fick avhämtas på lördagen i samma vecka. Prenumerationspriset för år var 1/3 rdr eller 16 skillingar, vilket ju förefaller oss mycket moderat. Men i mitten av 1770-talet kostade t. ex. ett tjog ägg ej mer än 12 skilling enligt markegångstaxan.

*

Tidningens redaktör var en tjuguarig yngling. Han hette Lars — eller som han enligt tidens sed älskade att skriva sig: Lorentz — von Nackreij. Han var född 1757 och son till vice häradshövdingen Christian von Nackreij och Maria Sandelin. Lorentz blev redan vid två års ålder inskriven som volontär vid Närkes och Värmlands regemente och vid 12 års ålder var han student i Uppsala. Han blev 1772 mechanicus, d. v. s. ingenjör, vid Trollhätte slussverk och fick sedan sina militära befordringar vid Västgöta-Dals och Bohusläns regementen. Vid det sistnämnda ändade han sin militära bana som kapten. Han hade blivit utnämnd till kammarherre 1776 och fick avsked från regementet 1789, då han slog sig ned som brukspatron på Föskeds bruk i Nyeds socken i Värmland, där han dog 1798. Förutom de alster av hans penna, som han i ungdomen publicerade i Wenersborgs Wecko-Tidning, finnas i tryck bevarade några av honom hållna tal samt operan "Olympens Beslut", uppförd i Växjö 1778 på Gustaf III:s födelsedag.

*

Annonserna i en dåtida tidning upptaga ej mycken plats i jämförelse med vad som är förhållandet i våra dagars tidningar, och intet göres heller på den tiden för att de skola tilldraga sig uppmärksamheten. Annonserna i Wenersborgs Wecko-Tidning bestå av några finstilla rader mellan uppsatser och notiser av olika slag och ha närmast formen av officiella, mycket ordknappa kungörelser. Och då man salubjuder varor, så sker det oftast med en hänvisning om att närmare underrättelser lämnas på boktryckeriet.

1777 "kungöres" att hos Herr rådman Bahrman¹⁾ finnes goda ärter till köps, och att hos hökaren härstädes — intet namn på denne nämnes, ty alla visste, att det var Niklas Söllscher²⁾ — finnes finare och grövre garn och vit tråd, tjänlig till knytning. Hos hökaren fanns också att köpa kabiljo, makrill, långfisk, ordinär — såväl som skarpsill jämte flera varor. Söllscher höll ett mångskiftande lager av handelsvaror, ty en annan gång meddelas, att han säljer fjäderplymer, hattsnodder av silver och guld, silveraloner och trensar samt dessutom skrivpapper av Mariestads tillverkning. Han saluförde också vid sidan av plymerna och galonerna färskt smör uti byttor från Frändefors för 9 daler lispundet, då byttan ingick i köpet. Ett lispund innehöll 20 skålpund och motsvarar i det närmaste 8 1/2 kilogram. Apotekaren Hwalström³⁾ utbjuder till salu utländska trädgårdsfröer samt

¹⁾ Emanuel Bahrman, f. 1733, fick burskap som handelsman i V. 1760, blev rådman 1764, ägde nr 6—8 kv. Kransen och dog 1809.

²⁾ F. 1745 i Malmö, fick 1777 burskap i V. som hökare, blev en av stadens främste borgare och rådman 1786. Han överlät 1802 sin stora handelsrörelse på sin son Niklas d. y. och flyttade till sitt landeri utanför staden, kallat Hallbergsberg, sedan efter honom benämnt Niklasberg, där han dog 1822. Han hade sin affär i hörnet av Kungs- och Residensgatorna.

³⁾ Om denne se "Anteckningar om stadsfältskärer, stadsläkare och apotekare i Vänersborg under 1600- och 1700-talen i V. S. G. Årsskrift 1942.

destillerade brännviner och fru Lidin¹⁾ har 1779 allra bästa sort sockerpotatöe att sälja. Landssekreteraren Almqvist²⁾ vill avyttra ett parti långhalm. Den, som vill köpa en brukbar paraply, får anvisning på boktryckeriet. I ett och samma tillkännagivande meddelar rådmannen Christian Ludolph,³⁾ att han har några hundra kärvar råghalm att sälja och att han av låntagarna gärna vill återfå sina utlånta böcker, såväl svenska som tyska.

Man finner också tillkännagivanden om offentliga auktioner. Av intresse äro särskilt annonserna om gårdar i staden och på landet, som skola säljas, ty de innehålla ofta ganska utförliga beskrifningar på fastigheterna.

Som prov på dessa tillkännagivanden meddelas här den utförliga kungörelsen, införd i tidningen den 8 februari 1779, om försäljning av hemmanet Skälsbo i Naglums socken:

"Genom offentlig Auction kommer till högstbjudande den 12 nästinstundande Martii månad frälshehemmanet Skjällsbo att försäljas, som består af et helt hemmantal, men i skatter och utlagor förmedladt till halft hemmantal eller gård.

Är beläget i Wähne Härad, Nagelhems socken, ligger en och en fjerdels mil från staden Wenersborg och går med sina egor directe til Edswägelandsvägen, som kan förmonligen brukas af Gårdsegaren med jerns och tunnegodskjörself, äfwenledes har förtjenst med Bräde-Kjörself från Trollhättan til Åkerström, och å östra sidan om gården går med egorne till Gjötha Elf, hwarest utom med dess land-stränder är et fördelagtigt Laxe-fiske, som årligen nyttjas. Jemte friska Elfwewattnet är goda Kjällor straxt wid gården til både kreaturs wattnande, som alt emot behof tilräckeliga både winter och sommar med watn uti.

Hemmanets jordart består af god Leerjord. Utsädet om hösten med hwete och råg är 3 tunnor och wårsädet ärter, korn, blandsäd och hafre tilsammans 94 skieppor eller 23 och en half tunnor. Likaledes sås lin och hampefrö ihopäräknadt 1 Skjeppa. Ängsmarken som bär godt

¹⁾ Handelsmannens Simon Lidins — död 1776 — änka Greta Lisa Rosell, d. 1790. Ägde nr 30—33 kv. Blomman.

²⁾ Om denne se "Anteckningar om landssekreterare och landskamrere i Älvsborgs län" i V. S. G. Årsskrift 1939.

³⁾ Son till rådmannen och stadsfältskären Johan Anders Ludolph. Fick 1760 burskap att idka sjöfart och handel med timmer samt commissio-
ner för främmande; blev rådman, men flyttade senare till Kristinehamn,
där han dog 1794.

Bläckar-Höö (?) kastar efter årswäxten mer och mindre utaf sig men minst 250 stackar höö årligen, hwarpå med halmfodret födes 20 st. klafbundna Nötkreatur, 30 à 40 st. får samt 6 st. hästar. För swinkreatur och gäss är god gång och tillfälle att hafwa til afwel. Sommar-mulbetet är gått och består uti 5 st. stora beteshagar, som hittills har brukats på det sättet at när ena hagen blifwit afbetad, släppes kreaturen i en annan. Emellertid til nytt bruk växer gräset igen, som sålunda warar tils skjörden är förbi, då uti ängarne blifwer öfwerflödigt bete.

En Trägård med 26 st. större och mindre, friska frucktbärande Apel, plommon, moräll- och Kirsbärsträn uti samt Krus och Winbärsbuskar, som äfwen i anseende til dess storlek nyttjas til kåhl och kjökskryddors planterande. Uti en annan kåhlhage står 17 st. små Plommonträd, och uti 3:dje hagen til kåhl och Rötters sättjande och en liten Humlegård.

Granskogen är icke mer än til Gjerdsle och nödigt wedbränsle, men löfskogen af flere slags Trän, i synnerhet storvuxen, ung björck, är ansenlig och utom flere behöfwer fördelaktigt til löfbrått.

Husen på gården består uti ena manbyggnaden af en ny wacker brädfordrad ryggåsstuga, wäl inredd med fenster på wäggen åt Gjerdet och 2:ne takfenster, Spis och bakarugn uti, derintil en liten wacker kammare med 2:ne fensterluffer, förstuga och et litet Kjök samt spannmålsbod med afdelte bingar, alt under et med bräder, näfwer och torf bastant lagt tak. Andra manbyggnaden, en ryggåsstuga, som nu nyttjas til Tjenstefolcket, med 2:ne takfenster, spis och bakarugn, der bredewid, en liten Kammare och Källare, nästintill spannemålsbod och deruti sädesbingar samt låft öfwer denna bod, förstuga och kjök, som nu brukas til brygg-hus, och wid förstugan et rum af brädeafdelning. Taket är täckt med bräder, näfwer och torf.

Uthusen äro följande: 2:ne ladugårdar, ena har tu lador, loga med ränne öfwer, et halmskjul, Fårhus, nybygd Stall och Fåhus, båda med ränne öfwer, som alt är till taken täckt af långhalm. Andre ladugården har lika stora och många rum och samma ställning til indelningen. Et nytt redskapshus, där bredewid et rum för mangel och hemqwarn. Et swinhus och en bod att lägga hwarjehanda saker eller bråte uti, som är under et tak.

Till gården lyder 4 st. torp, som gjort dagswärcken och är på de 2:ne torpen godt tillfälle med Krögeri-Närings inrättande, synnerligen sommartiden, då Edskjörseln påstår.

Gården med alla thesse nämde förmoner jemte höst och winterutsädet kommer i Skjällsbo wid utsatt tid och dato at förauctioneras med wilkor för kjøparen detsamma genast få tilträda. Emellertid har hugade kjøpare tillfälle lägenheterne bese.

Likaledes blifwer försåldt hästar, kor, oxar, får, gäss och swin, som kunna efter öfwerenskommelse af gårdens gröda blifwa förswarligen framfödde, tills bete blifwer på marken. — Kjö- och åkerredskap jemte några andre husgerådssaker av diverse sorter komma också at försäljas."

En och annan hantverkare puffar också för sina tillverkningar. Efter flera års utrikes vistande är urmakaren Johan Dahlbeck¹⁾ här i staden antagen och boende samt reparerar och förfärdigar alla slag av guld- och silverur, såväl studsare som väggur av differenta sorter.

Till yrkesidkarnas tillkännagivanden får man väl också räkna exercitiemästaren Sieglers meddelande till herrskaper-nas underrättelse på landet häromkring staden, att han är hit anländ och tänker sig här uppehålla i fyra veckor, under vilken tid han mottager disciplar att informera uti danseur-konsten mot 3 rdr i månaden. Han logerade hos hovslagaren Wikberg.

Då man skulle företaga en längre resa, så måste man försöka att nedbringa den dryga skjutskostnaden genom att sätta sig i förbindelse med någon, som vid tiden för ens tilllämnade resa tänkte bege sig till samma bestämmelseort. Man satte då in i tidningen ett tillkännagivande, att man ungefär då och då ämnade sig t. ex. till Stockholm och åstundade en reskamrat, som betalade halva resekostnaden. Kortaste vägen till Stockholm var $42\frac{5}{8}$ mil, och man hade ej mindre än 28 gästgivaregårdar att byta hästar vid. Vägen gick över Grästorp—Lidköping—Mariestad—Hova—Örebro—Fellingsbro—Arboga—Kjulsta—Kumla—Södertälje—Fittja, såvida man ej tog den något längre vägen över Köping—Västerås—Enköping. Det gällde att få en reskamrat, som man kunde trivas med på den långa och besvärliga resan.

*

Ett slag av meddelanden, som i vår tid tar ett orimligt stort utrymme i tidningarna, är ju notiserna av olika slag om enskilda samhällsmedlemmar, icke endast om deras födelse-dagar, förlovningar, giftermål och död utan också om alla

¹⁾ D. 39 år gammal 1781; var gift med urmakaredottern Stina Scherman, d. 28 år gammal 1790.

andra deras privata förehavanden. Om sådant finner man mycket litet i Wenersborgs Wecko-Tidning. Det är egentligen endast tillkännagivanden om dödsfall, som förekomma, och då ej i form av nutidens annonser utan endast som ett i själva tidningstexten inryckt meddelande på ett par rader, t. ex. "Den 13 i denna månad (mars 1777) avled herr apotekaren Erik Hwalströms kära maka fru Anna Catharina Ullman 40 år gammal." Till dödsfallsnotifikationerna äro ofta fogade orden "Condoleance undanbedes".

Förlovningsannonser äro ju en långt senare tids påfund, men om ingångna giftermål finner man i Wenersborgs Wecko-Tidning några notiser. Det är emellertid då tidningen själv, som från nyhetssynpunkt omtalar saken.

En och annan notis av det slag, som i nutidens tidningar sammanföras under rubriken "Officiellt" eller "Utnämningar", förekommer även: "Vaktmästaren Güllich vid kronobränneriet i Brinkebergskulle har befordrats till bokhållare därstädes." 1777 utarrenderas detta bränneri till stadssekreteraren Gudmund Dinnetz¹⁾ och handelsmannen Anders Sunnerdahl²⁾. Sammanträde skall hållas i avlidne fältkamreren Röngrens³⁾ konkurs etc.

¹⁾ Antagl. son t. länsmanen i Kinds h:d Georg D. i Lunden Bossgården, S. Säm, d. 1761. Efter universitetsstudier blev Gudmund D. 1754 auskultant i Göta hovr. och s. å. stadssekreterare vid rådhusrätten i Vänersborg. Han ägnade sig sedermera åt handel och rederi men drabbades av svåra förluster såsom framgår av det följande i dessa anteckningar. Han tillhörde "stadens äldste" och sökte flera gånger förgäves att bli rådman. Han ägde nr 1—3 kv. Kransen och var gift m. rådmannen Carl Liedboms dotter Anna Sophia. Han dog 1792.

²⁾ F. 173(1), d. 77 år gl. 1808. Han var son till collega Scholæ och tullnären i Vänersborg Sven Bengtsson S. och fick 1759 burskap på kramhandel i V., där han sedan drev stora affärer, även som skeppsredare, delvis i bolag med Dinnetz, med vars dotter Anna Sophia han blev gift 1797 i sitt tredje gifte.

³⁾ Jacob R. utnämndes 1757 till lantränkmästare i Älvsborgs län men fick lämna tjänsten på grund av ekonomiskt obestånd.

En i våra ögon mer än underlig tidningsnotis är den i Wenersborgs Wecko-Tidning 1778 publicerade förteckningen med utsatta namn på de tolv personer, som under år 1777 på lasarettet i Vänersborg genomgått kur för venerisk sjukdom.

*

En ganska stor del av tidningen upptages av små notiser om händelser av mera allmänt intresse, som inträffat i staden eller bygden. Kaptenen och riddaren Lake¹⁾ hade i januari 1777 på sin gård Lunden i Gärdhems socken med tagelsnara fångat fyra stycken svenska papegojor, även kallade nötväckor. Från Ale härad rapporteras, att två hjortar blivit ihjälrivna av fem vargar, som måst drivas från sitt byte av med yxor försedda drängar. I april 1777 hade på en gård vid Hunneberg fyra hjortar mitt på dagen besökt råggårderna. "Den skada de göra överväger dock nöjet att så nära och tydligt se de vackra djuren, och frestelsen att själv belöna sig för den självtagna välfägnaden måste anses förlåtlig", heter det i tidningen. Från Grovared i Ås härad talas om vargarnas och rävarnas tyranni på kreaturen. Den 7 juli hade hållits vargskall, då tre vargar dödats men två räddat sig, dock efterlämnande blodspår. I augusti 1777 berättas från Gäsene härad, att en varginna med fem ungar blivit dödad.

Den 8 juli 1777 meddelas, att Västgöta-Dals regemente fortsätter sin exercis på stadens torg, sedan den vanliga campementsplatsen Nygårdsängen²⁾ blivit för sank. Rege-

¹⁾ Hans Leonard L. till Lunden och Kåtene i Gärdhems s:n, f. 1712, d. 1780 på Trulsegården i Gärdhem. Kapten vid artilleriet.

²⁾ Alltsedan indelningsverkets genomförande 1685 hade regementet, som även förut mönstrats i Brätte och Vänersborg, haft sin övningsplats å Nygårdsängen. 1859 beslöts flyttningen till Grunnebo, och sista året Nygårdsängen tjänstgjorde som campementsplats var 1862.

mentets styrka vid mötet utgjorde något över 400 man, men manskapet är mycket insjuknat, så att de sjuka utgöra inemot 100 till antalet. Redan i maj samma år hade i tidningen talats om att frossfebern vore ganska gängse både i staden och på landet. Avsättningen på botemedlet "kina" hade så ökat, att det på apoteket rått brist därå. Den 16 juli 1777 slöts regementsmötet med generalexercis, därvid under "schermutzel" staden i hast fick ett ganska krigiskt utseende till mångfaldiga åskådares och även kännares fullkomliga nöje, säges det i bladet.

*

Väderleksförhållandenas ändringar kan man följa i tidningen vecka för vecka. Den 8 april 1777 har vattnet i Vänern och Karls grav fallit ansenligt och står fyra fot lägre än 1776. Man hoppas dock, att det ej skall falla så, att sjöfarten hindras såsom år 1765, då ingen skuta kunde gå genom vindbryggan vid Vänersborg till Korseberg. Den 22 april noteras, att isen brutit upp på Vänern, som blivit ren så långt ögat kunnat mäta. Men efter nordlig vind drev isen ned mot staden, och fartygsägarna fingo ytterligare tid att avsluta reparationerna av sina fartyg.

Vårtecknen voro bedrägliga, ty den 20 april föll snö till tre tums djup, och kölden var så stark, att det blev tjock is på fönstren. Ännu den 23 april förekom snöfall med stark storm, och vädret var "föga bättre än den ännu i minne varande s. k. onda fredagen", men den 6 maj sägas stadens fartyg vara tilltacklade och endast vänta på vind för att avsegla. Samma dag ankom den första skutan för året från Värmland. Vädret var dock fortfarande obeständigt, och ännu den 17 juni föll ett så starkt hagel att fönsterrutor krossades.

Den dagen omtalas också den första sjöolyckan för året,

söm skulle bli rikt på sådana. Brukspatron Ahlboms¹⁾ skuta, lastad med trävirke hade i det stormiga vädret sprungit läck och sjunkit i kanalen, d. v. s. farleden mellan Vänern och Vassbotten, som också utgjorde stadens hamn. Ett svårt stormväder rådde på hösten, och tidningsnumret för den 9 december innehåller en utförlig berättelse om sjöolyckor. Handelsman Sunnerdahl hade förlorat en honom tillhörig skuta, lastad med järn. Den hade blivit fullständigt krossad och med all last helt förlorad. En annan skuta, som Sunnerdahl ägde tillsammans med sekreteraren Dinnetz och handelsman Hall,²⁾ ett nytt och stort fartyg, lastat med mera än 1000 tunnor sill, hade förolyckats vid hamnen Tjuven i Vänern, och en stor fyrmastad skuta, som ägdes i bolag av samme Sunnerdahl och rådman Krull³⁾ hade i stadens hamn uppdrivits på grund. Borgmästaren Widmarks⁴⁾ i Kristinehamn skuta med last av 500 tunnor sill och annat gods hade blivit krossad vid Tjuven, där också handlanden och källarmästaren Hafvenströms⁵⁾ skuta drivits på grund. Rådman Wennberg⁶⁾ i Karlstad hade också i Vänern förlorat ett nytt fartyg med järnlast och ansågs därvid ha gjort en förlust på inemot 12.000 riksdaler.

¹⁾ Eric Ahlbom, f. 1725, d. 1792, magister i Greifswald, brukspatron och handlande i Åmål och senare i Karlstad. Gift l. m. Brita Tenggren, dr av rådmannen i Vänersborg Johan T.

²⁾ Per Hall ägde nr 1 kv. Liljan och var gift l. m. Stina Kajsa Sörström och 2. m. Ingeborg Lekström.

³⁾ Olof Krull, död 63 år gammal 1783, var son till factorn Thomas K. i V.; var först tullskrivare men fick burskap som handelsman 1757 och blev rådman s. å; riksdagsman 1778—79; gift m. Stina Sunnerdahl, d. 1806, syster till Anders S. Deras son Jonas, f. 1753, d. 1835 blev borgmästare i V. 1797.

⁴⁾ Conrad Widmark, f. 1722, d. 1782; borgmästare i Kristinehamn 1765.

⁵⁾ Anders Hafvenström, d. 77 år gammal 1796; fick burskap i V. 1756; ägde nr 39 kv. Blomman; gift m. Maria Helena Råberg, d. 69 år gammal 1809. Deras son Eric Gustaf, f. 1771, d. 1818, var rådman i V.

⁶⁾ Anders Wennberg fick burskap i Karlstad 1767 och var rådman där 1777—1806.

Den 6 januari 1778 omtalas, att allmogen kör flitigt sitt timmer, som är nog dyrt, över Vassbotten. Karls grav och Sundet vid vindbryggan, ja, själva Göta älv, voro körbara, men landföret var magert och intet på slätten, där resande blevo besvärade av vargar.

Först den 2 maj ankommo två med järn lastade skutor från Mariestad, vilka redan på aftonen voro urlastade och återseglade. Järnet var omlastat i båtar för att genom Gustafs slussar föras till Trollhättan. I slutet av maj rådde en kraftig nordanvind i åtta dagars tid, så att ej mindre än sextio fartyg ankommit till stadens hamn, varav en del med plankor och en med 200 skeppund järn avgått till Brinkebergskulle för att få godset transporterat "nya vägen". Även båtar med sten till det nya slussverket hade ankommit.

I augusti börja åter sjöolyckorna. Ett fyrmastat fartyg, tillhörigt lagman Antonsson,¹⁾ hade i Lurö skärgård alldeles förolyckats, och den 25 augusti slogs en skuta på väg från Byälven i stycken vid Storeberg i Tådene socken. Besättningsmännen hade nakna fått taga sig i land. Flera andra skutor hade i det hårda vädret måst kapa stormasten, och en kalkskuta hade gått helt förlorad. I början av oktober avgingo från Byälven nitton fartyg, men endast åtta framkommo till Vänersborg och dessa till tacklingen mycket skadade. De andra hade blivit så skamfilade av stormen, att de måst ankra i öppna sjön och fem av dem hade alldeles förolyckats. Ett av dessa tillhörde rådman Krull och stadskassören Dahlbom²⁾ i bolag och ett handelsmannen Hall.

¹⁾ Reinhold Antonsson, f. 1717, d. 1800; auditör v. Kronobergs reg:te; handlande i Karlstad; verksam för Trollhätte kanals tillkomst; fick asesors och slutligen lagmans titel.

²⁾ Nils Dahlbom, död 72 år gammal 1809; son till rådmannen i V. Anders D. och Margareta Hedman; stadens materialskrivare och vice stadskassör; rådman 1798; gift m. Brita Maria Krull, dotter till rådmannen Olof Krull.

Den 4 oktober omtalas åter nya sjöolyckor. Borgmästaren Ekman¹⁾ i Åmål hade förlorat en skuta, och Anders Sunnerdahl en, som tillhörde honom ensam, och en, som han ägde i bolag med sekreteraren Dinnetz, samt handelsman Åberg²⁾ i Åmål två. Tre söndagar i följd hade stormen rasat värre än den bekanta nyårsnatten 1772—73. Vattnet vid bron i Vänersborg hade stigit mer än 2 $\frac{1}{2}$ aln, och nio fartyg av de i staden liggande blevo uppkastade på den s. k. Sanden, så att de knappt kunde repareras. Några hade blivit helt sönderslagna. Vid Korseberg hade två skutor blivit olyckliga, tillhörande borgmästaren Widmark i Kristinehamn. Den ena med hela sin järnlast hade brutits mitt av, och den andra, som var urlastad, hade drivit på land. Tjugo fartyg hade förgåtts i Vänern på ett par dagar. En skuta hade under fulla segel sjunkit, och två s. k. Jössehäradsbåtar, lastade med bräder, hade vid säteriet Berg på Dal blivit funna utan folk.

Den svåra hösten avlöstes emellertid av en ovanligt blid vinter. Den 2 mars 1779 säges i tidningen, att en sådan vinter, som varit i år, vet man ej att omtala här på orten. Intet slädföre hade rått sedan årets början. Vedprisen hade i följd härav stigit, och ved stod knappast att få. Vänern, som alla år brukar tillfrysas, så att seglatsen upphörde till slutet av april eller i början av maj, hade på hela vintern varit isbelagd endast ett kort stycke utåt. Sunnanvind hade continuerligt blåst i två månader, och man hade seglat till fastingsmarknaden i Kristinehamn med sill från Uddevallas han-

¹⁾ Anders Ekman, f. 1735, d. 1794; sonson till rådmannen i V. Anders E.; handelsman i Åmål och borgmästare där 1759—1785; fick kommerserådstitel; riksdagsman vid fyra riksdagar; var ivrig mössa, men Gustaf III omvände honom genom att egenhändigt knyta revolutionsbindeln om hans arm; gift m. Greta Askebom.

²⁾ Gustaf Åberg, f. 1747, d. 1826; student i Uppsala; handelsman i Åmål; borgmästare där 1788—91; gift m. Märta Christina Amelberg.

delsmän. Ingen kunde erinra sig, att man någon gång kunnat segla till fastingen, d. v. s. i mitten av mars.

*

I ett nummer av 1777 års tidning meddelas, att flera vitt-
ra herrar lovat bidraga till tidningens förbättring, så att den
kan bliva för allmänheten mera nöjsam. Bland de vittra
herrar, som lämnat bidrag i bunden eller obunden form, är
först att märka tidningens egen redaktör, vars signatur, L.
v. N., man ofta finner under uppsatser och dikter. De andra
bidragsgivarna begagna sig av beteckningar, som numera
ej lämna någon upplysning om vem det kan hava varit, som
dolt sig under signaturen, oftast bara en eller två bokstä-
ver, då de medverkat med originaldikter eller översättningar
från franskan eller tyskan. En intressant fråga i detta sam-
manhang är den, om Thomas Thorild varit medarbetare i
Wenersborgs Wecko-Tidning. Den unge studenten Thomas
Thorild eller Thorén, som han då ännu kallade sig, tillträdde
på våren 1775 befattningen som informator hos familjen af
Dittmer¹⁾ på Rånnum och vistades där med åtskilliga av-
brott under två års tid. Det är väl alldeles otänkbart, att
den unge Thorild härunder skulle undgått att träda i förbin-
delse med den jämnårige begåvade redaktören för Weners-
borgs Wecko-Tidning, och det vore ju därför ganska natur-
ligt, att han medverkat i tidningen. Något försök att genom
analys av "misstänkta" bidrag i tidningen kunna våga ett
påstående om Thorilds medarbetarskap har naturligtvis ej
kunnat ske i detta sammanhang, allraminst av den, som här
refererar innehållet i Wenersborgs Wecko-Tidning för åren
1777—1779.

*

¹⁾ Henrik Herman af Dittmer, f. 1731, d. 1811, superkargör i Ost-
indiska kompaniet; gjorde flera resor till Kina; ägare av Rånnum; adlad
1769; gift m. Maria Liedgren, f. 1734, d. 1811. Deras dotter Anna Brita,
f. 1761, är den av Thorild besjunga E o s.

Den för staden mest betydelsefulla händelsen under de år, som de ifrågavarande tidningsårgångarna omfatta, var naturligtvis den stora eldsvåda, som den 24 och 25 september 1777 nästan ödelade staden. Om denna händelse innehåller ju tidningen, sedan staden, som det synes, ganska hastigt blivit försedd med ett nytt tryckeri i stället för det vid eldsvådan förintade, många intressanta notiser. Men jag har för avsikt att göra dessa till föremål för behandling i annat sammanhang och utelämnar därför för denna gång allt vad som angår den stora eldsvådan.

*

På Gustaf III:s födelsedag den 24 januari stiftades i Vänersborg år 1776 ett märkligt ordenssällskap, kallat "Gamle Göther". Dess mål var främst "minnets upplivning av våra gamla förfäder de gamle Göther, deras tapperhet och dygder," men därjämte de stora Gustavernas dyrkan och kanske främst förhålligandet av Gustaf III och hans statsvälvning. Sällskapets stadgar, ceremoniel och ordensdekorationer hava till sina till vår tid bevarade delar sedan länge varit kända, men först 1931 dök på bokauktionsmarknaden upp sällskapets matrikel och förvärvades då av Götiska Förbundet, i vars medlemsblad "Götiska Minnen" åtskilliga uppsatser om sällskapet och dess matrikel äro publicerade. Sällskapet synes hava florerat ett stycke in på 1800-talet¹⁾. Dess fyra hedersledamöter voro riksrådet Carl Fredric Schaffer, presidenten Axel Leijonhufvud, generalen greve Fredric Posse och statssekreteraren Elis Schröderheim, alla under denna det stora kanalbyggets tid ofta på längre eller kortare besök i Vänersborg. Det var säkerligen Schröderheim,

¹⁾ Den 29 april 1830, då sällskapets verksamhet sedan länge upphört, säljas i Vänersborg på offentlig auktion dess gamla silverbeslagna Göthahorn och sällskapets väl beslagna kista.

som var initiativtagare till sällskapets stiftande och författare av dess stadgar och ceremoniel. Matrikeln upptager i övrigt mest högre militärer och civila tjänstemän samt en och annan präst. Nummer två bland de ordinarie ledamöterna är "Cornetten Lorentz Nackreij", vår tidningsutgivare, och han angives vara sällskapets "förste cancellair". Det är ju klart, att han skulle ägna stor uppmärksamhet i sin tidning åt det illustra sällskapet, och den 28 januari 1777 läses där följande redogörelse för "Gamle Göthers" allra första officiella sammanträde:

"Wid wördnadsfullaste hugkomst af den för Swenske Män högst hugneliga vår Allernådigste Konungs Födelsedag församlades d. 24 i denna Månaden et här i staden nyligen för-enadt Samhälle, som, helgadt åt sit Fädernesland, söker i sin mohn gagna det allmänna; och efter åtniuten middags-måltid, hwarwid denna Store Konungens och hela Kgl. Husets skålar druckos under Cannoners aflossande i flere omgångar, beslutade af gladaste hjertan, det en utdelning af 200 Dal. silf.mt skulle genom Konungens Embetsmäns ålitande åtgjörd ske til fattige minderårige Fader- och Moderlöse Krigsmans-Barn uti Elfsborgs Lähn och Dals Land. Om af-tonen såg man äfwen på Samhällets bekostnad et wackert Fyrwärckeri afbrinna, och ibland flere skålar afsöngs äfwen denna:

I Göstaffs Namn wi lyckligt finna
Glädje-Haf.
För Dig en skål bör rinna,
Brödralag!
Skull någon af oss swika?
Nej. Tillika,
Låt oss fika¹⁾,
Dricka med behag!

¹⁾ *Fika* har här sin äldre betydelse: *ivrigt sträva efter*, också *skynda*.

Mot aftonen woro äfwen stadens Innwånare både äldre och yngre församlade på Rådhuset och roade sig med dants til klockan Sex om morgonen.”

*

De förödande verkningarna av den stora eldsvådan voro naturligtvis ej undanröjda på flera år, men staden synes på förvånande kort tid hava återgått till normala förhållanden. Tiderna voro goda och affärerna blomstrade och medförde stora förtjänster. Redan 1778 hade nöjeslivet i den lilla staden åter kommit i full gång, och den ena festligheten avlöste den andra. De offentliga nöjestillställningarna voro nästan helt och hållet anslutna till firandet av den fortfarande omåttligt populäre konungen och hans hus. Gustaf III hade lyckats genomföra en hel del välsignelsebringande reformer, som skaffat honom en säker plats i sitt folks hjärtan. Han hade givit stadga åt tryckfriheten, han hade vidtagit kraftiga åtgärder för hälsovårdens förbättrande, han hade frigivit spannmålshandeln, han hade sanerat landets penningväsen, han hade satt armén i gott stånd, han hade reformerat och humaniserat strafflagen och han hade åtminstone försökt att få ordning på brännvinshandeln. Allt var föremål för hans omvårdnad. Med en framgång, som till slut blev mycket tvivelaktig, hade han t. o. m. försökt reformera svenska folkets sätt att kläda sig.

Den 1 maj 1778 läser man i Wenersborgs Wecko-Tidning: ”Den 28 april, som var den dagen, på vilken Hans Kongl. Majestät behagat antaga en nationell klädedräkt, bättre passande till vårt klimat, hade länets vördade och älskade hövdinge¹⁾ till middag låtit bjuda stadens magistrat, prästerskap och ståndspersoner.” Det beskrives sedan, huru vid festen

¹⁾ Mikael von Törne, f. 1726, var överstelöjtnant vid Västgöta kavalleri, då han 1775 blev landshövding i Älvsborgs län; avsked som landshövding 1785; d. 1796; gift m. Johanna Elisabet Hjärne, f. 1747, d. 1803.

de kungliga skålarna druckos under musik och styckeskott i flera omgångar. Om aftonen voro stadens hederliga, d. v. s. mera ansedda, invånare församlade på rådhuset, där de med dans tillbragte natten. Till detta meddelande ansluter tidningen följande reflektioner: "Denna lilla staden har vid flera tillfällen visat sin undersåttliga nit och vördnad för vår nådige konungs högst prisvärda inrättningar och däruti tävlat med de stora och förmögnare städer, varför man ock vid detta så stora och glada tillfälle såg de flesta klädda i den nya dräkten, och om ej brist på hantverkare gjort uppehåll, så hade säkerligen ingen visat sig i de gamla kläderna". I nästa nummer av tidningen omtalas också, att hos hovurmakaren Per Printz i Karlstad såldes för 8 skilling specie stycket de färglagda upptrycken på de nya kläderna, upprättade av Kongl. Ritare-Academien.

Den 20 november 1778 lämnas en utförlig beskrivning på en alldeles särskilt storartad festlighet. Den hade också en utomordentlig anledning. Den 1 november 1778 hade fötts en kronprins i kungaparets dittills barnlösa¹⁾, sedan 1766 bestående äktenskap. Kronprins Gustaf Adolfs födelse åstadkom ett fullkomligt festrus över hela landet, och det nyligen avbrända Vänersborg stod därvid ej storstäderna efter. "Söndagen den 15 november hölls uti det rum i kronobagerihuset, varest gudstjänsten nu hålles, sedan kyrkan vid den olyckliga vådelden förlidet år alldeles avbränts, tacksägelse till den Högste Guden, som så nådeligen hört sitt folks böner, varefter under det psalmen "O Gud, vi lova Dig" sjöngs, de vid bageriet uppställda kanonerna avlossades, varpå av stadens borgerskap, anført av sina officerare, sköts salvor med handgevären i fyra omgångar".

Om aftonen samma dag voro alla fönster i hela staden illuminerade, och hos landssekreteraren Almqvist voro fönstren

¹⁾ Två barn, födda 1775 och 1780, voro dödfödda.

mot gatan försedda med transparanger med sinnrika emblemer och inskrifter. I första fönstret såg man ett ymnighets-horn med underskrift "Fyllt av glädje", i andra fönstret Konungens och Drottningens namnchiffer sammanflätade, i tredje fönstret en urna, ställd på en bok med underskrift "Till att förvara hans storverk och Dess aska", i fjärde fönstret en sädesåker med vasavapnet med underskrift "För att likna honom med tiden", i femte fönstret ett altare utan eld och offer med underskrift "Offret är Folkets hjärtan", i sjätte fönstret en sol, som går upp på en klar horisont med underskrift "Att både glädje och gagna", och i sjunde fönstret ett ungt lejon vid ett större lejon med underskrift "Samma Släkt — Samma Dygd". Även på stadens skolhus voro anbragta tre inskriptioner, här naturligtvis avfattade på latinska språket.

Då illuminationen börjades, hade landssekreteraren till sig inbjudit några herrskaper från landet samt flera av stadens invånare. Under de kungliga skålarnas drickande lossades kanoner i flera omgångar, och sedan de inbjudna undfägnats med aftonmåltid, skildes de vid midnattstid med gladaste hjärtan, försäkrar tidningen.

Handelsman Falk¹⁾ hade samma afton inbjudit stadens officerare och andra invånare i staden och undfägnat dem med aftonmåltid. Även där sköts med kanoner, då skålarna druckos för den kungliga familjen.

Lantränmästaren Bursman²⁾ och hans fru höllo däremot ej kalas hemma utan firade kronprinsens födelse med att bjuda stadens fattiga på en hederlig middagsmåltid, "så att även

¹⁾ Erik Peter Falk, d. 51 år gammal 1800; son till klockaren Peter F. i V.; ägde nr 56—57 kv. Liljan; gift m. Maja Stina Bruse.

²⁾ Emanuel Bursman, d. 78 år gammal 1789, student i Uppsala 1722; gift m. Christina Elisabet Barckhusen, d. 70 år gammal 1805.

dessas med munterhet fingo deltaga i den allmänna glädjen". I räntmästareparets närvaro slutade festen på fattighuset med att psalmen "O Gud, vi lova Dig" avsjöngs. Även tullskrivaren Tafvelin¹⁾ hade visat sitt undersåttliga nit genom att låta illuminera stadens södra tullport, där ljusen brunno långt in på natten, heter det.

De nu beskrivna festligheterna ägde rum söndagen den 15 november, men redan på tisdagen den 17 tog firandet av kronprinsens födelse ny fart, då det förut omtalade sällskapet "Gamle Göther" för att betyga sin underdåniga fågnad bjudit de förnämsta av stadens invånare och kringboende herrskaper till fest klockan 5 på stadens rådhus. Götherna själva samlades först i sin vanliga sammanträdeslokal hos rådmannan Thornton²⁾, varefter man med anlagda ordningsdekorationer tågade i procession till rådhuset, där gästerna då voro samlade. Kaptenen Limæus³⁾, som var Göthernas tjänstgörande ordförande, öppnade sammankomsten med ett sinnrikt tal på svenska heroiska vers, varefter musiken stötte i trumpet och valthorn. Sällskapet ledamot landssekreteraren Almqvist höll därefter på Göthernas vägnar "ett till detta glädjefulla tillfälle avpassat och ganska väl författat tal på obunden svenska, som både hedrade talesmannen och förnöjde den talrika församlingen". Därefter blev det åter trumpet- och valthornssignaler och skjutande med de på torget uppställda kanonerna i flera omgångar. Kanonskotten voro samtidigt signal till att balen öppnades. Dansen "con-

¹⁾ John Tafvelin, d. 45 år gammal 1780; ägde nr 49 kv. Liljan.

²⁾ Maccabæus Thornton, f. 1727, d. 1787; student i Lund 1742; fick burskap i V. på trähandel 1756, då magistraten antecknade, att man av hans uppförande fått anledning till att han skulle bliva en rättskafiens ledamot av den borgerliga kroppen; rådmannan 1760; ägde nr 15—16 kv. Kransen; gift m. Anna Maria Ekman, av den gamla vänersborgssläkten.

³⁾ Knut Magnus Limæus, f. 1727, d. 1803; kapten v. Västg. Dals reg:te; ogift.

tinuerades" till klockan 10, då de församlade gingo över gatan till Thorntons hus, där i tre olika salar serverades en supé, som beskrives såsom "ordentlig" och som följdes av allehanda förfriskningar. Man slöt med att dricka de kungliga skålarna till ackompanjemang av 128 kanonskott. Efter slutad supé återvände man så till rådhuset, och där dansades sedan till klockan 6 på morgonen, "då alle glade och nöjde åtskildes."

Man skulle tro, att man nu firat den unge kronprinsen tillräckligt, men så var ingalunda förhållandet. Den 19 november samlades magistraten och många av borgerskapet på rådhuset till fest. Residenset och rådhuset samt alla omkring stora torget belägna hus voro illuminerade. Liksom under de föregående festligheterna hade man dolt de kvarstående ruinerna av de vid den stora eldsvådan föregående år avbrända husen bakom höga täta granhäckar, och i dessa voro lysande lyktor upphängda.

Sedan vid denna fest stadens borgmästare Georg Reinhold Hök¹⁾ "givit tillkänna i vad glädjefullt ämne de voro sammankomne", druckos de kungliga skålarna under kanonernas dån, varefter på torget avbrändes ett fyrverkeri, som visade konungens, drottningens och kronprinsens namn med en kunglig krona däröver och vasavapnet därunder. Man intog sedan allehanda förfriskningar allt intill midnatt, då alla åtskildes "väl förnöjde och med gladaste hjärtan".

Nu skulle det väl vara slut på festandet. Men det var det ej. Landshövdingen von Törne hade av sin vistelse vid riksdagen varit hindrad att delta i festligheterna i anledning av kronprinsens födelse. Efter sin återkomst till residensstaden hade han därför den 9 januari 1779 inbjudit traktens

¹⁾ F. 1715, d. 1786; borgmästare i V. 1770—84; gift m. Greta Siberg, f. 1725, d. 1800.

herrskafer på landet, magistraten, prästerskapet och stadens förnämlige invånare i övrigt av bägge könen till aftonsupé vid trenne bord, där en präktig och välsmakande måltid serverades, åtföljd av kostbara förfriskningar. Festen avslöts med dans, som pågick till klockan sex på morgonen.

*

Man kan kanske tycka, att de här meddelade tidningsnotiserna ej ge så mycken behållning och icke lämna några upplysningar av större värde. Men läser man dem rätt, är det ändå inte så litet man utav dem får veta till belysning av förhållandena i Vänersborg för mer än 150 år sedan. Man får en ganska tydlig föreställning om sjöfartens dåtida oerhört stora betydelse för den lilla Vänerstaden. Man får bevis för att åtskilliga litterära förmågor hade sin hemvist i staden. Man får goda upplysningar om väder och årsväxt. Man får åtskilliga uppgifter om stadens tjänstemän och borgare. Och först och bäst får man en målande och livfull bild av det nöjesliv, som florerade i staden, en bild, som också visar folkets inställning till den på denna tid så högt älskade monarken. På det hela taget är det därför ej så litet, som man ur de små tidningsnumren fått lära om livet i Sverige och i Vänersborg på 1770-talet.

BERTEL HALLBERG.

Ur Vänersborgs teaterhistoria.

Den tidigaste hittills påträffade notisen om uppförandet av teaterpjäser i Vänersborg finner man i stadens dombok för den 6 september 1755, då Peter Giök hade instämt stadens organist Bengt Häggman med yrkande att bliva tilldömd en ersättning av 9 daler silvermynt i betalning för av Giök lämnat "biträde med musique wid de här i staden för någon tid sedan hållne Comedier". Parterna förliktes dessvärre, sedan Giök förklarat, att han nöjde sig med 6 daler. Hade processen fått fortgå, skulle vi kanske ur rättegångshandlingarna kunnat få reda på namnet på teatersällskapets ledare och på de pjäser, som spelades, vilket skulle varit av stort intresse.

*

Vänersborgarna synas i alla tider ha varit intresserade av teater och även konserter, och om sådana förträffliga nöjen icke kommit till dem tillräckligt utifrån, ha de klarat sig själva. Så bildades år 1818 sällskapet *Thalia* med uppgift att anordna teaterföreställningar, s. k. sällskapsspektakel, som med framgång givits här även under senare tider. Åt *Thalia* uppläts lokal i rådhusalen, där scen för tillfället uppsattes. Vad säger nuvarande rådhusrätt om att dela rum med teatergudinnan? Sällskapet upplöstes 1827 men återuppstod sedermera under växlande öden i *Nya Thalia*, *Thalias vänner* och *Lilla Thalia*. Av medlemmarna krävdes emellertid ganska mycket arbete, varför de förklarligt nog

tröttnade, men teaterentusiasmen satt inbitet kvar, och så upptog en ny generation den fallna teatermanteln.

Friska vindar ha alltid svept över staden vid Vänerns utlopp, och av allt att döma ha vänersborgarna varit vakna och, utom för teatern, hyst även andra bildnings- och kulturintressen. På 1830- och 40- talen verkade en s. k. bildningscirkel för anordnande av sammankomster med föredrag, sång och musik. Den hade ock anskaffat ett bibliotek för utlåning, förvaltadt av själva bokhandlaren Zettergren¹⁾.

Men vi gå tillbaka i tiden och till olycksåret 1834, då staden ödelades. Det kan tyckas, som om vänersborgarna efter detta hårda slag borde för lång tid framåt haft annat att tänka på än nöjen och förströelser, men redan år 1838 hade stadens inbyggare med energi och företagsamhet kommit på fötter igen. De ansågo sig berättigade till uppmuntran efter allt slit och släp och bildade "Societetssällskapet". Svår att lösa var, som man kan förstå, lokalfrågan i den nödortfikt återuppbyggda staden. Sällskapet hyrde emellertid in sig i Lidbergska huset norr om torget, men det visade sig, att lokalerna voro otillräckliga och högeligen obekväma, varför sällskapet oförskräckt nog beslöt uppföra en byggnad för teater i förening med lokaler för sammankomster och fester. Den säkerligen väl uttänkta planen kunde dock icke realiseras, emedan vederbörande myndighet vägrade uppförandet av ett sådant hus av trä. Man hade år 1834 i friskt minne.

Första stadshuset med teater.

Det energiska sällskapet gav sig emellertid icke. Det skaffade sig tomt i hörnet av Kungs- och Kyrkogatorna och med-

¹⁾ År 1847 tryckt "Förteckning öfver f. d. Bildningscirkelns Bibliotek uti Wenersborg" upptager 106 nummer.

gavs där år 1843 uppförandet av en stenbyggnad, kallad Societets- eller Stadshuset, även gästgivaregården, med värds- hus, societetsvåning och s. k. rörlig teater, d. v. s. den stora salen kunde anordnas för teaterföreställningar.

Staden besöktes ofta av den tidens framstående teatersäll- skap, som gävo stora och fordrande pjäser, och väners- borgarna voro flitiga teaterbesökare¹⁾). Dessutom anordnade de själva sällskapsspektakel ävensom konserter. Staden har undan för undan haft flera sång- och musikföreningar eller -sällskap. Vår egen tid står i detta avseende högt. I regel ha sång- och musikhögskolorna vid läroverket, på samma gång musikdirektörer vid kyrkan, varit de ledande krafterna, men även flera amatörer i musik och sång hava förtjänstfullt ver- kat såsom ledare.

En på sin tid mycket känd teaterdirektör, Isak Fredrik Smitt (f. 1818, d. 1896) har i sina memoarer, tryckta 1896 med titeln "Teatern för och nu", skildrat sina minnen även från Vänersborgsbesöken vid förra seklets mitt. Han berättar, hur hans sällskap i Vänersborg uppträtt i olika loka- ler, emedan i staden ingen verklig teater fanns, innan det nya stadshuset byggdes jämte en "rätt vacker teater". Det spelades teater på gamla gästgivaregården, också kallad fru Carlbergs salong, och på ett konditori. Salongen i det 1860 nedbrunna societetshuset med dess provisoriska teater, vars scen flyttades ut och in, var obestriddligen den bästa av alla lokaler. På denna teater gavs av Smitts sällskap för första gången i staden "Erik XIV", "Rika Morbror", "Hitte- barnet", "Värmlänningarna" m. fl. pjäser. Att föreställningarna voro besökta är ej att undra på, skriver Smitt, då flera inom samhället voro vänner av den dramatiska konsten och ut-

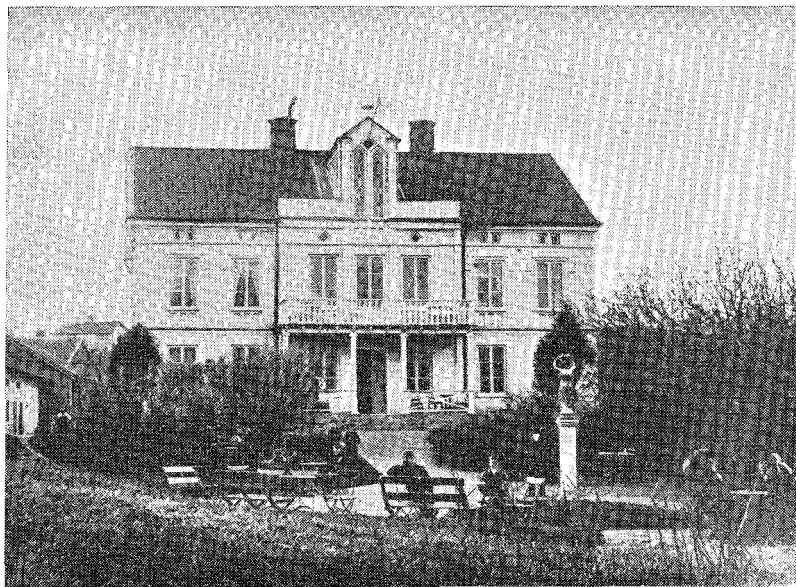
¹⁾ Åtskilliga notiser om "teaterlivet i Vänersborg i slutet av 1840-talet återfinnes i Bertel Hallbergs uppsats "En maskeradbal i Vänersborg år 1849" i V. S. G. Årsskrift 1939.

övade den själv för sitt nöje och för välgörande ändamål. Smitt hade själv övervarit en dylik amatörföreställning, där majorskan Eriksson, handlanden Olle Skarin, Zacharias Barkstedt m. fl. uppträdde på ett förtjänstfullt sätt.

Gick så tiden från år 1843 under uppfriskande teatertidsfördriv till år 1860, då det bistra ödet åter gjorde hem-sökelse och lade stadshuset i aska. Det var ju särskilt fatalt, eftersom societetssällskapet ingalunda rosat marknaden i ekonomiskt hänseende och icke förmådde återuppföra byggnaden. Även teatersällskapen kände sig illa berörda, ty teatern i Vänersborg hade för dem varit en god inkomstkälla. Var finna en utväg?

Sommarteater på Kasen.

Från år 1846 fanns på Kasen ett mindre utvårdshus i en träbyggnad, härstammande antagligen från tiden efter branden



Kasens utvårdshus på 1880-talet.

år 1777¹⁾). Handlandena Paul och Olle Skarin inköpte den samma, rev den och uppförde år 1859 den nuvarande byggnaden av sten jämte en uthuslänga, varav en del ännu återstår men som då sträckte sig utöver den sedan tillkomna vägen upp mot berget. I saknad av teater i staden hemställde år 1862 teaterdirektören Novander till Paul Skarin att i uthuset inreda en sommar-teater. Den alltid företagsamme affärsmannen var ej sen att gripa till verket, och efter blott 10 dagar — enligt hans egen uppgift — stod "teaterladan" fix och färdig med utrymme för 175 sitt- och 100 ståplatser, vilket ju var vackert så. Fonder, kulisser, ridå m. m. erhöles från Åmåls nedlagda teater. Pingstdagen samma år invigdes teatern med prolog och uppförandet av pjäsen "Skal och kärna" av Novanderska sällskapet. Annandagen gavs "Pariserpojken".

Sommar efter sommar gasterade där den tidens framstående teatersällskap, såsom — utom ovanstående — Michaels, Elffors, Rohde-Swartz, Tivanders, Selanders, Smitts m. fl. Det var ingalunda småpjäser, som gävos, utan de utrymme- och scenerifordrande "Värmlänningarna", "Engelbrekt och hans dalkarlar", "Järnbärarna", "Gustav Vasa", "Rosen på Tistelön", "Läkarna", "Preciosa", "Sköna Helena" med många flera. Som synes var — ganska naturligt för övrigt — den populära August Blanche väl företrädd. Nutidens bortskämda teaterhabituéer skulle givetvis rynka på näsan åt den tidens enkla och enahanda kulisser och scenanordningar, då samma rumskulisser fingo företräda såväl slottet som kojan,

¹⁾ 100-årsdagen av Kasens anläggning firades nämligen år 1877 med kanonskott, procession, fest med många tal och teaterföreställning. I parken uppsattes en minnessten med året 1777 och "O. L. Q.", avseende anläggaren Olof Lindqvist, samt en annan sten med året 1877 och "O. & P. S.", hänsyftande på Paul och Olle Skarin. Jag har sett de två stenarna men har icke kontrollerat, om de alltför finnas kvar.

men spelet var ju huvudsaken och kostnaderna måste hållas nere.

Biljettpriserna voro moderata, även om man tar hänsyn till den tidens penningvärde, i det att sittplats erhöles för 1 kr. och ståplats för 50 öre. Hyran för teatern utgjorde 10 kr., men teaterägaren tog säkerligen skadan igen i det intilliggande värdshuset, där efter föreställningarnas slut en stor del av publiken och skådespelarna samlades till gemensam fest och gamman, de senare ej så sällan den förras gäster. Det rådde då inga restriktioner i fråga om vare sig spritförbrukning eller stängningstider. Ej heller togs då 1.000 procents vinst på spriten såsom nu. Man kunde då få en toddy för 25 öre och en riklig sexa med fria supar för 75 öre. Belysningen i teatern utgjordes av fotogenlampor och ljus, betingande enligt Skarin en kostnad av 3—5 kr. allt efter erforderlig ljuseffekt. Kulissuppsättningar, övriga scengörsmål och biljettförsäljning sköttes av sällskapets egna medlemmar. Möbler och annan erforderlig teaterrekvisita lånades i hemmen.

Skådespelarna bodde vanligen mot ringa eller ingen ersättning hos familjer, där de spredo glädje, och det rådde ett gemytligt och familjärt förhållande mellan publiken och de uppträdande såväl inom som utom teatern. På grund av de besvärliga resorna kunde teatersällskapen stanna flera dagar och giva föreställningar. Publik fattades icke. Detta samspel på båda sidor om rampen rådde under hela 1800-talet. Det var ej sådant jäktande som nu, då ett teatersällskap kommer ett par timmar före uppträdandet, packar i hast efter dess slut för att dagen därpå rusa iväg till nästa teaterplats.

Sommarteatern på Kasen fortgick till år 1888, då herrarna Skarin sålde egendomen, varvid teatern nedlades och den delen av uthuset revs. Sista föreställningen i juli förenades med en festlig avslutning, varvid undertecknad fick det äro-

fulla uppdraget att hålla avskedstalet. Givetvis sökte jag i så braskande ordalag, som var mig möjligt, prisa Skarinarna såsom konstens, bildningens och kulturens befrämjare och fanbärare, lovordade de många lysande teatersällskap, som givit underhållande, fängslande och minnesrika föreställningar samt uttryckte vänersborgarnas stora tacksamhet för de många glada och angenäma timmar, som beretts dem under de 26 åren. Så hurrades det för samtliga parter. Därpå följde en hejsjudundrande avskedshipa å värdshuset, tills morgonsolen kallade vänersborgarna hem till dagens värv och teatersällskapet att packa sina kappsäckar.



Kasen med kågelbanan på 1870-talet.

På tal om Kasen kan nämnas, att där i närheten av Lilla Vassbotten redan år 1846 fanns en mycket besökt kågelbana. Då till en början ingen ordnad värdshusrörelse förekom men kågelgubbarna ville ha något att uppfriska livsandarna med, klarade kågelbaneägaren detta på det finurliga sättet, att spelarna hyrde banan per timma och ägaren bjöd på punsch eller toddy allt efter hyrans storlek. Under den då mycket toleranta sprithanteringen fick detta fortgå opåttalt, men när de samvetsgranna Skarinarna år 1859 övertogo

Kasen och kägelgubbarna ville ha även "en sup med tilltugg" på kvällskvisten, ansökte de om fullständiga krogrättigheter. Häremot hade Vassända-Naglums kommunalnämnd intet att erinra; "dock endast och allenast en begränsad värdshusrörelse med tillhandahållande bättre personer af blandade och förädlade spritdrycker samt brännvin blott vid måltider och s. k. sexor men icke krögeri i ordets gröfre bemärkelse, tillgängligt för" — sit venia verbo — "hundar och svin, hvaraf oordningar och förargelseväckande uppträden föranledas". Några inskränkningar i tillhandahållandet förmärktes dock icke och ej heller några oordningar av "hundar och svin".

Nytt stadshus med teater.

Som redan nämnts mäktade icke societetssällskapet bekosta ny byggnad efter branden år 1860 utan erbjöd staden att övertaga tomten och vad i övrigt kunde finnas mot uppförandet av ett stadshus med restauranglokaler, societetsvåning och teater m. m. Ehuru det blev en för den tiden ganska betydande utgift för en så stor byggnad, ansågo sig stadsfullmäktige år 1867 böra ingå på överenskommelsen med hänsyn till att ett hotell med gäst- och samlingslokaler måste finnas i residensstaden. Huset uppfördes av byggmästaren A. Krüger i Göteborg och kostade fullt färdigt med teaterinredning och inventarier 176.380 kr., en anseelig summa för den lilla staden. Det stod färdigt år 1869 och blev högtidligen invigt i augusti. Den 8 och 9 utgjordes högtidligheten av prolog av Frans Hedberg, föredragen av operasångaren Uddman, samt av operabuffan "Kärleksdrycken", uppförd av operaartister, och den 11 gavs 3:e aktens första scen ur operan "Robert av Normandie", scener ur "Sköna Helena" samt musik och sång.

Biljettpriserna voro överkomliga för allmänheten, nämligen å parkett kr. 1: 25 och 1: 00, 1:a raden kr. 1: 50 och 1: 25 samt å 2:a raden ("hyllan") 75, 50 och 37 öre.

Societetsvåningen med tillhörande klubbrum disponerades mot billig hyra av societetssällskapet och teatern av hotellets innehavare till slutet av 1930-talet, då staden övertog det hela och teatern uthyres genom drätselkammaren. Societets-sällskapet gjorde allt annat än lysande affärer, och dess aktier voro värdelösa.

Under 1870-, 80- och 90-talen, då biografer och radio icke utgjorde surrogat för teater, var det fläkt över teaterlivet i Vänersborg med täta besök av framstående teatersällskap, som kunde stanna och giva flera föreställningar å rad inför goda hus. Även under denna tid rådde ett gemytligt förhållande mellan publiken och sällskapens medlemmar med kordial samvaro å restaurangen efter föreställningarnas slut.

Det berättas om en teaterbiten mössmakare, som vid överräknandet av sin kassa fann, att den räckte till biljetter åt honom och hans maka, vilken senare dock synes hava varit något förståndigare och anmärkte, att "det finns inte en vepinne i huset", att han därvid invände: "Vi kan hogga ner mellanvägga i veboa." — Ett annat par diskuterade, om de skulle gå på teatern eller köpa brännvin, som tagit slut, för de ägande slantarna. Mannen löste den gordiska knuten med förklaringen: "Brännvin kan vi få låna åv Olssons." Ja, det var på den tiden!

Glimtar ur Vänersborgs äldre teaterliv lämnas också i Albert Ranfts memoarer. Han hade som ung skådespelare hamnat i Magda von Dolckes teatersällskap och befann sig 1876 på turné i landsorten. I Vänersborg bodde man på stads-hotellet, där sällskapet hade en i alla avseenden trevlig tillvaro. Värden, källarmästaren Strömmers, var en utomordentligt älskvärd människa, likaså hans fru. Hel pension kostade 2 kronor om dagen. Man spelade som alltid då för tiden fyra gånger i veckan, nämligen måndag, onsdag, fredag och söndag. Sejouren i Vänersborg var en av de mest glänsande,

som Ranft varit med om. I de städer, sällskapet besökt förut, hade man haft mycket folk, men Vänersborg var enastående. Redan från första föreställningen var publiken fulltalig och förtjust. Den, som i första rummet "drog", var naturligtvis Dolcke, men hon hade förmåga att väcka publikens intresse även för sina medspelare. Vid andra föreställningen var det, när biljettkontoret öppnades, en så stor kö, att ej halva antalet av de väntande kunde erhålla biljetter. Man skrek och väsnades, och källarmästaren måste beordra fyra kypare att upprätthålla ordningen. Till nästa föreställning såldes biljetter på olika tider till parkett, första raden och andra raden. Det underbaraste var, skriver Ranft, att under hela sejouren, som varade en hel månad, måste samma biljettförsäljningsmetod användas. Källarmästaren, som drev sin rörelse i samma hus som teatern och arrenderade även denna, var förtjust, och hans restaurang var fullsatt varenda afton det spelades. Skådespelarna gjorde angenäma bekantskaper bland publiken och uppmärksammades av dessa på det mest hjärtliga sätt.

Ånyo teaterbrand.

Som bekant härjades teatern år 1910 av eld, förmodligen förorsakad av en onykter rökare. Det såg mycket hotande ut för hela byggnaden, men lyckligtvis kunde elden begränsas till huvudsakligen teateravdelningen, som icke blev värre därän, än att den kunde restaureras och till en början något återställas. Under tiden gavs några föreställningar å Arbetsföreningens scen.

Först åren 1939—1940, alltså efter 30 år, läto stadsfullmäktige verkställa en grundlig restaurering med praktiska anordningar för scenen, omfattande belysningsanstalter, nya bänkar i salongen, kapprum i nedre våningen och enkel men smakfull målning. Teatern gör nu ett behagligt och tillta-

lande intryck. Det enda att anmärka är, att långbenta och korpulenta personer inte trivas så bra i det smala utrymmet mellan bänkraderna.

Till 1:a raden hör ett sällskapsrum, som den några år tidigare bildade teaterföreningen inredde och möblerade på ett ganska förnämligt sätt.

Antalet sittplatser är å parkett 177, å 1:a raden 110 och å 2:a raden 91, vartill komma omkring ett 30-tal ståplatser, alltså något över 400 platser, vilket väl vanligtvis räcker till.

Kostnaden för renoveringen uppgick till 104.000 kr., varav i statsanslag erhöles 48.000 kr. Återinvigningen ägde rum den 13 februari 1940 med prolog av lektor Aug. Peterson, anföranden av ombyggnadskommitténs ordf. Mårten Andersson, stadsfullmäktiges ordf. Oscar Andersson och landshövding Axel von Sneidern samt ett flertal operapartier, framförda av artister från Kungl. Teatern till ackompanjemang av kapellmästaren Gunnar Ahlberg.

Ny sommarteater

uppfördes år 1932 i Folkets park å Blåsut, numera inom stadens hank och stör. Den rymmer icke mindre än 634 sitt- och 866 ståplatser, alltså inalles 1.500. Utmärkta föreställningar givas, och det händer ej sällan, att den stora teatern är fullsatt.

Folkets park hade anlagts år 1926 å det gamla Karlsberg, där till en början funnits, förutom dansbana, en byggnad för dans, kallad efter sitt utseende "Likkistan" och för sitt ändamål "Valskvarnen".

*

Till sist må antecknas, att under senaste hälften av 1800-talet betraktades såsom omoraliska de klassiska muntra operetterna "Lilla Helgonet", "Sköna Helena" och "Boccaccio"

m. fl., nu nästan söndagsskoleförströelser, varför i synnerhet damer (för ungdom voro de absolut förbjudna) och även gifta män, vilka ville anses såsom dygdemönster, höllo sig borta från dylika sedefördärvande föreställningar. Icke dess mindre var teatersalongen välbesatt vid operetter.

JONAS WALLIN.

ÅRSKRÖNIKA 1945.

Det var tredjedag jul 1904. I stadshotellets kafé spredo gaslamporna sitt kalla sken, bordens marmorskivor förgylldes av punschflaskor av mera fullgången skapnad än vår tids f. n. obefintliga åttingar och röken från havannacigarrerna insvepte lokalen i en doftande dimma. Fastsatt i ett pappmunstycke från Dahlborgs cigarraffär glimmade och guppade Halvord Lydells cigarr i dunklet. Det var något speciellt med denna cigarr: av dess lutning i förhållande till horisontalplanet kunde man avläsa rökarens sinnesstämning. Plötsligt åkte den upp i 45 graders vinkel samtidigt med en rökpuff, som kretsade kring bordet och stannade som en gloria kring Ferdinand Hallbergs änne, när han bebådade gillet födelse med orden: "Tänk om vi vänersborgspojkar kunde träffas var jul." Det var inget utslag av det vanliga hallbergiska skämtlynnnet, det anade både Hjalmar Lindedahl och Edvin Andersson. Glasen fylldes och tömdes, cigarröken bildade kumulusmoln kring bordet, och planerna på ett vänersborgspojkarnes eget gille började ta form. Visserligen ställde sig Halvord litet tvivlande, särskilt när Lindedahl, värtaligt som alltid, förde fram tanken på ett ålderdomshem, men även Halvord fann det hallbergiska förslaget gott, och året därpå bildades Vänersborgs Söners Gille, annandag jul 1905.

Så började småningom gillet verksamhet, och redan 1906 hade man fått tolv kronor över för att på auktion inköpa två parksoffor, som placerades någonstans på Skräcklan. Sedan fortsatte den omdaning av Skräcklan, som skulle

öppna vänersborgarnas ögon för dess skönhetsvärden för att slutligen resultera i "Birger Sjöbergs väg" och Skräcklestugan. Men då hade gillet intressen för länge sedan riktats åt andra håll, och staden fullföljde verket. Den tanke, som redan 1904 "sprang fram ur Hjalmars idémagasin", ålderdomshemmet, omhulldades särskilt av Lindedahl och Edvin Andersson. Efter 17 års träget tiggeri stod ålderdomshemmet färdigt — att namnet egentligen aldrig varit motiverat är en annan historia och förringar inte äran av de insatser, som gjordes för att förverkliga en efter den tidens förhållanden god tanke. Men flera strängar hade gillet på sin båge. Med Bertel Hallberg och K. G. Cedergren i sin krets var det ganska naturligt, att gillet också skulle bli en stadens egen Historie- och antikvitetsakademi. Som en följd därav kom också årsskriften till. Årgång 1932 var den första i ordningen och årets är alltså den fjortonde. Hur högt upp på kyrktornet upplagorna skulle nå, om de staplades på varandra, har jag inte lyckats räkna ut trots min fostran i Lydells "l'academie de la jeunesse dorée", men med ledning av det utrymme de uppta i min bokhylla, skulle jag tro, att stapeln borde bli en fyrtio meter, och sedan beror det på, om det räcker för att nå spiran eller ej. De fyrtio åren ha således inte bara fått sin prägel av gillestämmorna annandag jul; mycket arbete har under årens lopp lagts ned på de uppgifter gillet gjort till sina, och dagen får inte passera, utan att vi med tacksamhet erinra oss de insatser och den stabila grund, som lagts av våra företrädare. Det är en enkel gärd av rättvisa, om jag då särskilt nämner de nu bortgångna förgrundsgestalterna i gillet historia: Ferdinand Hallberg, Halvord Lydell, Hjalmar Lindedahl, Edvin Andersson, K. G. Cedergren och Isidor Jansson.

Och nu ska vi begå den fyrtioförsta gillestämman. Dagen till ära sker det i societetssalongen, som jag mot bättre vetande

framhärdat att kalla den. Det beror inte på någon särskild vördnad för societeten. Jag står närmast på Lydells ståndpunkt och betraktar societeten som obefintlig. Snarare beror det på alla de minnen, som äro förknippade med societetssalongen — skyttegillet barnbaler, borgarfester och andra festliga tillställningar, som lysa i minnet bland vår barndoms och ungdoms mest oförglömliga tilldragelser. Detta är ingen sal för bara herrar i kavaj eller smoking, och därför skall aftonen förgyllas av kvinnlig fägring.

Men låt mig nu återgå till min egentliga uppgift, krönikörens.

Ni ha nog alla sett den där tavlan, som för några år sedan återgavs på omslaget till en av de kolorerade veckotidningarna: en del av Kyrkogatan med Hallbergs hus och Anna Julias i förgrunden och med kyrkan som dekorativ bakgrund. "Där tiden står stilla" hade konstnären kallat sitt verk. Nog stod tiden länge stilla här i vår egen stad vid Vänerns strand, men de sista åren har utvecklingen gått fort, och mycket av det som 1905 var en tjugande idyll, åtminstone för våra ögon, är nu minnen blott. Borta är "Vångård" och "Fåreboa", "Höga trappa" och många andra av de där genuint vänersborgska husen och gårdarna. Kullerstensgatorna ha försvunnit så gott som fullständigt, men ett par små bitar bevaras ännu så länge som kulturreserverat i Residensgatan och Norra Hamngatan. Det sägs, att man knorrar över dessa gator. Men inte ska väl vi helt besparas de vedermodor, som voro våra fäders. Och som det väl inte längre finns några mjölkskjutsar, som trafikera dessa gator, så behöver vi ju i varje fall inte som Lydell en gång i tiden konstatera, att "det är bra skönt, att ljudet avtar med kvadraten på avståndet". Skulle emellertid det allmänna knorret åstadkomma resultat och även dessa gator slätas ut, så bevara bara en liten, liten bit, snälla Nylén, och låt museiinten-

dent Svensson, ta hand om den. Även muséet är ju förresten föremål för modernisering. Elektriskt ljus ska det bli, och sedan är väl inte midnattskonserterna, enligt mönster från nationalmuseum, långt borta. Hjorth och Alvin ha säkerligen inte något emot att låta sina toners välljud svepa över mumier, sällsynta afrikanska fåglar och en kunglig älg.

Det rivs och byggs och ändras och planeras. Djupt hemlighetsfulla te sig förarbetena för högbron. Omgärdade av höga brädpallisader bedrivs arbetena intill gamla svängbron. Befarar man attentat mot brobygget? Möjligheten finns naturligtvis, att någon gammal vänersborgare kunde inledas i frestelse, när han tänker på, hur denna högbro kommer att förstöra Dalaborgsparken och knappt lämna Skogshyddan kvar som mål för söndagseftermiddagspromenaden en ljuvlig sommardag.

Trots residensets flyglar är länsstyrelsen redan trångbodd och har nu annekterat gamla småskolan för folkbokföringen. Vilken upprättelse för en dödsdömd skolhusbyggnad att få bli hemvist för ett statens verk, och vilken tillfredsställelse för oss, som där dragglat igenom vår första abc-bok, att ännu några år kunna låta blickarna glida över fasaden och inte utan vemod låta dem stanna vid de gamla klassrumsfönstren.

För att underlätta fortkörning mellan Vänersborg och Restad skall östra landsvägen breddas, tändsticksfabrikens kontor kommer ut i gatulinjen, och Karlslund förlorar ytterligare något av sin forna förnäma avskildhet. På tal om fortkörning skulle man väl knappast f. n. komma att tänka på U. W. H. J., men framtiden ter sig nu litet ljusare, sedan statsmakterna lovat elektrifiera banan. Då kommer den kanske att göra skäl för beteckningen fortskaffningsmedel.

Hjulen ska hållas igång och vintermörkret borta, och därför tappas Vänern på sitt vatten till den grad, att stadens båtägare råkat ut för ett allvarligt parkeringsproblem just nu,

när det börjar ljusna på bensinfronten och aktersnurrorna i stundande vår- och sommarkvarter ska puttra iväg till Ursand och andra sommarparadis. Det är väl inte med tanke på dessa svårigheter, övergående få vi hoppas, som stadsfullmäktige överväga att satsa pengar på en friluftsgård i Dals-Långed. Nu tycks det visserligen inte varit så allvarligt menat, när man överlätit åt stadsfullmäktige i Uddevalla att besluta i frågan. Nog ser det litet underligt ut, men det vittnar ju gott om förtroendet för grannstadens beslutande myndigheter. Jag tror inte heller att förtroendet ska komma på skam. Men de pengar, som troligen komma att sparas, borde väl med större skäl kunna offras på att göra Ursand till en badplats, som har alla förutsättningar att ta upp konkurrensen med de av Trollhättan invaderade Nordkroken och "Gardisanna".

Konstens fana ska hållas högt i staden, och till den ändan har nu också en konstförening bildats och redan startat med en utställning. Men stadsfullmäktige ville inte lämna något bidrag. Det sägs, att det var Hjorths fel. Vi ska kanske inte döma honom allt för hårt; han har väl knappast öra för annat än sång- och strängospel — och så en del annat vid sidan av. Hötorgskonsten får tydligen för hans vidkommande gärna blomstra ostörd av konstföreningars ansträngningar att höja förståelsen för god konst. Jag vågar inte yttra mig om, huruvida torgbrunnen hör hemma i det här sammanhanget, men trots illis-quorum-belönad donation är torget alltså tomt och öde. Vassbotten däremot verkar inte längre ingen mans land mellan staden och Blåsut. Spannmålssilot reser sina torn mot höjden, och, även med risk att bli motsagd och t. o. m. utskrattad, måste jag erkänna, att jag tycker det tillfört staden ett nytt skönhetsvärde.

Jag har på sista tiden hört så mycket talas om PB:s Barabara-fest, att jag antar det skulle vara en oförlåtlig försum-

melse att inte nämna denna enligt samstämmiga uppgifter strålande tillställning, där kända personer ur gillet styrelse och beredningsnämnd framträdde, på det gräsligaste kostymerade i djurhudar och lystrande till de talande namnen Tveskägg, Storböl och Matvrak. Om vem som är vem bör väl ingen tvekan råda. Skåden Eder omkring och lyssnen! Men titta inte på mig, för jag var inte med. Och det finns väl andra i beredningsnämnd och styrelse, som ståtar med en icke föraktlig eloquentia corporis.

Tid och bristande informationer hindra mig att ytterligare förlänga skildringen av vad sig i staden tilldragit. Men när herrarne envisas med att hålla sig med en utsocknes krönikeskrivare, kan resultatet knappast bli bättre. Nu skulle ju, om jag följde Gunnar Wallins och fleras med honom önsningar, krönikan egentligen vara slut, men jag är självsvåldig nog att skriva den efter gammalt mönster. Jag envisas således med att som bakgrund till skildringen, av vad sig i staden tilldragit, även kasta en blick på omvärlden, inom och utom landets gränser. Jag lovar att den ska bli kort, men när jag kommer utom landets gränser, fortsätter jag att ro åt det håll, som länge var motströms men nu blivit medströms. Och jag säger som den nyss avlidne Conrad Pineus: "Måtte jag aldrig bli så gammal, att jag blir neutral".

Även om socialiseringsspöket härjar gruvliga över landet och propagandan för och emot hotar att dränka oss i floder av trycksaker, ledare och radiodiskussioner, finns det ju glädjeämnen. Tobaken är fri, kaffet är fritt och bensinen finns snart åter att få i bensintappar vid varje väg- och gatukorsning. Men fjärde litern och det allmänna smörgåsbordet dröjer visst ännu, så Medelsvensson får väl vänta någon tid, innan han kan instämma med Thor Modén, i "Härliga tider, strålande tider." Då finns väl dock alltid den stackars finansministern kvar, så man behöver nog inte sakna den

droppe malört i glädjebägaren, förutan vilken ingen glädje kan vara fullkomlig här i landet. Någon måste man gnata på. Skatten vid källan har man dock svält utan några kraftigare protester, kanske beroende på det i samband med något så olustigt som skatt tilltalande namnet. Det låter nästan som titeln på en novell ur Vecko-Revyn.

Den kolorerade veckopressen, en ständigt växande flora, är alltså svenska folkets käraste läsning. Undra sedan på om man finner Svenska Akademien hopplöst världsfrämmande, när den ger nobelpriset åt den fullkomligt okända chiliskan Gabriela Mistral. Och detta, när det finns sådana litteraturens jättar, som författarna till "Stålmannen" och "Fantomen Dragos", andra att förtiga! Nej, det blåser inga friska vindar bland de aderton.

Samlingsregeringens saga är slut — Günther, Ohlin, Bramstorp, Rubbestad och Andrén ha lämnat taburetterna; Per Albin sitter alltså vid rådsbordet, men nu omgiven av idel partivänner. Han har för övrigt fyllt sextio år i år, Per Albin. Liksom kungen innehar han också rekord i regerande och får väl numera anses vara proffs som statsminister, även om han inte är det som bowlingspelare. Han torde dock inte behöva befara att uteslutas ur regeringen av den anledningen; man drar inte gränslinjerna på samma sätt i politiken som inom idrotten. Vilket Arne och Gunder fått erfara.

Folke Bernadotte har efterträtt prins Carl som ordförande i Svenska Röda Korset. Om det valet torde inga delade meningar råda. Efter sin expedition till Tyskland med de vita bussarna mottog han en hel världs beundrande uppskattning av de svenska insatserna för koncentrationslägrens offer. Han fick också tillfälle att spela med i storpolitiken under de sista hektiska dagarna före Tysklands slutliga nederlag. Och därom har han berättat i årets svenska bestseller, "Slutet".

Trägna forskarmödor i det lillas värld belönades för några

veckor sedan med nobelpris åt några av atomsprängningens föregångsmän. Det praktiska resultatet av deras forskningar i form av en bomb, stor som en biljardboll, hade några månader tidigare satt om inte punkt så dock semikolon för andra världskriget. Dessförinnan hade året varit rikt på händelser. Trängd från alla sidor drog sig spillrorna av den tyska armén samman kring Berlin och väntade, att den lille korpralen från förra världskriget, den sedan så oförliknelige statsmannen och fältherren, skulle samla dem till en sista strid och med sitt snille vända nederlaget i glänsande viktoria. Men den lille korpralen svek dem och föredrog att gå bakvägen till ett nyordnat Valhall, dit han följdes av Göbbels och Himmler. Det blev slutet på ett tioårigt tusenårsrike, som dock varade tillräckligt länge för att sent kunna glömmas. Belsen och Auschwitz äro bara ett par av minnesmärkena över de tolv svartaste åren i Europas historia.

Roosevelt fick icke uppleva den segerdag, han mer än någon annan bidragit att skapa förutsättningarna för, och Churchill, segerns organisatör, fick, liksom tidigare Lloyd George, lämna imperiets roder i andra händer, så snart kriget förts till ett segerrikt slut. Och ännu en av dem, som stått Hitlerväldet emot, Torgny Segerstedt, bespottad av många, ärad av flera, fick icke deltaga i glädjen den vårdag, då Danmark och Norge åter blevo fria; kort förut gick han över gränsen till skuggornas rike.

Mänskligheten går nu i väntan på att få se resultatet av alla de försäkringar om en bättre värld, som frikostigt ströddes omkring under den tid kampen varade. I denna orosfyllda väntan vet jag ingen bättre nyårsönskan än den, att det kommande året måtte bli ett fredens, samförståndets och återuppbyggnadens år.

Vänersborg den 26 dec. 1945.

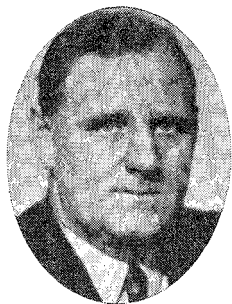
ELOV NORDÉN.



MINNESRUNOR 1945.

Raden av Gillets hedersledamöter har under det snart gångna året helt utplånats av liemannen. Gillets enda kvinnliga hedersledamot, Fru ANNA WIKSTRÖM, född DYMLING, avled i Sundsvall den 28 juni 1945 i sitt nittionde levnadsår. Hon föddes i Vänersborg och var dotter till den namnkunnige köpmannen O. H. Dymling härstädes. I unga år ingick hon äktenskap med konsuln Ando Wikström i Sundsvall. Detta upplöstes tidigt genom makens oväntade bortgång under en affärsresa i utlandet. Värfast som få kännetecknades Fru Wikström av sin omgivning som en utomordentligt fin och älskvärd dam, som i det tysta och med stora summor ur varmaste hjärta idkat en omfattande välgörenhet. Sin födelsestad glömde hon ej heller, och Gillet hade äran räkna henne som en av sina större donatorer. — Fru Wikström kallades år 1921 till hedersledamot av Gillet.

Bland Gillets medlemmar har döden under året skördat sex gillebröder, därav två av de till medlemsåren allra äldsta.



Urmakaremästaren HARRY PETTERSSON avled i Gävle den 28 februari 1945. Han föddes i Vänersborg den 18 juli 1897. Efter avslutad skolgång tog Pettersson värvning vid Svea Livgarde men lämnade militärtjänsten efter några år för att lära urmakeriyrket hos fadern i Vänersborg. Efter ytterligare praktik på olika platser startade han för åtskilliga år sedan egen firma i urmakeribranschen i Gävle, där han nu i blomman av sin ålder kallats hädan. Under det andra världskriget blev Pettersson åter inkallad till militärtjänst och var vid sin död fanjunkare vid landstormspolis. Den bortgångne var en värfast och plikttrogen man, som bland vänner från yngre dagar här i hemstaden kvarlämnat ett vackert minne. — Pettersson blev medlem av Vänersborgs Söners Gille år 1941.



f. Handlanden GUSTAF ANDERSSON avled i Vänersborg den 4 april 1945. Han föddes därstädes den 20 april 1862. Efter lärotid hos spannmålshandlaren J. Bruhn öppnade han i slutet av 1890-talet egen firma, vilken särskilt inom gödningsbranschen fick avsevärd omslutning. Under förra världskrigets besvärigheter lades rörelsen ned, och Andersson drog sig tillbaka till privatlivet. Minskad rörlighet nedsatte efter hand hans krafter. Andersson var i sin krafts dagar en stor laxfiskare, en skicklighet som han tagit i arv efter fadern, en på detta område vida bekant man. Han ägde också en omfattande beläsenhet, och som uppslagsbok för forskare i äldre tiders vänersborgshistoria var hans enastående minne en utomordentlig tillgång. Ofta sittande på sin stol vid järnvägsbron i Edsvägen var Andersson en jovialisk människa, som trots motigheter i livet in i det sista bevarat sin ljusa glimt i ögonvrån. — Han inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1934.



f. Slaktaremästaren ANDERS PETERSON avled i Vänersborg den 13 juli 1945. Han föddes därstädes den 24 maj 1870 och förblev sin födelsestad trogen. Under en lång följd av år bedrev han slakterirörelse i förening med torghandel. Peterson hörde till de stilla i samhället, men han gjorde sig i sin verksamhet värderad och omtyckt av alla, som kommo i beröring med honom. — Peterson inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1923.



Bryggmästaren OSCAR ERIKSSON avled i Västerås den 14 juli 1945. Han föddes den 30 september 1876 i Vänersborg, där fadern var bryggmästare. Hos denne erhöi han första grunderna för sitt yrke. Efter praktik på ett flertal platser i Tyskland utbildade han sig vidare i Berlin åren 1903—1904 och avlade där bryggmästarexamen. Återkommen till hemlandet var Eriksson verksam som bryggmästare först under 12 år i Kalmar och därefter i 10 år i Västerås. Sedan år 1919 verkade han såsom resande i bryggeribranschen. Medlem av Odd Fellow efter-

lämnade han minnet av en vänsäll och kunnig man, som hos sina vänner från Vänersborgstiden efterlämnat ett aktat minne. — Eriksson blev medlem av Vänersborgs Söners Gille redan år 1906.



f. Lagerchefen ADOLF OLSSON avled i Vänersborg den 17 november 1945. Han föddes därstädes den 6 december 1872. Efter avslutad skolgång anställdes Olsson redan år 1887 vid A. F. Carlssons Skofabrik, där han efter hand avancerade till lagerchef och pensionerades år 1938. Han ägde en oerhörd arbetsförmåga och stod i bittida och sent, söndag som vardag, intresserad av arbetet lika väl som av livet omkring honom. Adolf Olsson var ingen dussinmänniska. Han ägde ett förunderligt minne för gången tids händelser och personer och kunde konsten att be-

rätta. Han ville alla människor väl och ägde ett skämtsamt och ljust lynne, som kom vännerna att samlas kring honom. Olsson var bland de äldsta medlemmarna i stadens hantverks- och arbetarföreningar. — Han blev medlem av Vänersborgs Söners Gille redan år 1907.



f. Slaktaremästaren GOTTFRID KAHNBERG avled i Vänersborg den 15 december 1945. Han var född i Jönköping den 3 oktober 1868 men kom vid unga år till Vänersborg, där han så småningom öppnade egen slakterirörelse. Han var på sin tid en av stadens mest kända torghandlare. Liksom sin förenämnde yrkesbroder tillhörde Kahnberg de stilla i samhället men hyste stort intresse för staden och vad sig där tilldrog. Han var en god och vänsäll man, som efterlämnat ett aktat minne. — Kahnberg inträdde i Vänersborgs Söners Gille år 1920.

GUNNAR HJORTH.

*Sida vid sida falla de,
samlas allt fler och fler,
somliga tidigt kallade,
andra, då sol gått ned.*

*Skuggorna breda sig om dem,
vilan är djup och lång,
Domnande kvällsvind söver dem,
susar sin vaggande sång.*

Vänersborgs Söners Gilles styrelse- berättelse för år 1945.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten under år 1945:

Inom sig har styrelsen för sagda år utsett: till andre ålderman handelsträdgårdsmästaren Anton Thernquist, till gilleskrivare taxeringsintendenten Gunnar Hjorth och till kassafogde bankkassören Primus Anderson. Styrelsen har under året haft 6 sammanträden.

Gillet har under året varit samlat till årsstämma den 4 april och till högtidsstämma annandag jul. Till den senare hade 50 av Gillets medlemmar infunnit sig. Vid högtidsstämman högtidlighölls 40-årsminnet av Gillets stiftande. Efter stämman var anordnad traditionell damfest.

Gillets årsskrift har under året utkommit med sin fjortonde årgång och tillställts samtliga medlemmar.

Ur "Knut Hernströms Understödsfond" hava utdelats 3 julgåvor. Däremot har ur "Major Oscar Wenerströms Understödsfond" ingen utdelning kunnat ske.

Medlemsantalet utgjorde vid 1945 års utgång 355, varav 7 ständiga medlemmar. Under året hava 5 ledamöter avlidit, 1 avförts på grund av stadgeföreskrift, 1 utträtt ur Gillet och 18 tillkommit.

Beträffande ålderdomshemmet med tillhörande fond hänvisas till fastighetsföreningens särskilda styrelseberättelse.

Över Gillets kassor och fonder lämnas följande redogörelse:

1. ALLMÄNNA KASSAN:

Behållning från år 1944	673: 67
Inträdes- och årsavgifter	1.573: —
Annonser i årsskriften	350: —
Försålda årsskrifter	370: —
Gåvor	30: —
Ränta	16: 68
	2.339: 68
	Kronor 3.013: 35

Inkassering av årsavgifter	99: 60	
Kostnader för årsskriften	1.200: 04	
„ i samband med gillestämmor ..	159: —	
Lokalhyror	167: 25	
Inköp av bokverk	48: 75	
Kransar och blommor	160: 40	
Bankfack	16: —	
Annonser	34: 24	
Trycksaker	32: 23	
Porto och telefon m. m.	100: 50	
Överföring till 25-årsmännens fond	635: —	2.653: 01
Behållning till år 1946: Innest. i bank	203: 19	
Kontant i kassan ..	157: 15	360: 34
	Kronor	3.013: 35

2. FÖRSKÖNINGSFONDEN:

Behållning från år 1944	3.485: 46	
Ränta	90: 03	
	Kronor	3.575: 49
Behållning till år 1946: Innest. i bank	Kronor	3.575: 49

3. NAMNKUNNIGA VÄNERSBORGARES MINNES FOND:

Behållning från år 1944	549: 65	
Ränta	14: 18	
	Kronor	563: 83
Behållning till år 1946: Innest. i bank	Kronor	563: 83

4. KNUT HERNSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1944	2.062: 64	
Ränta	72: 36	
	Kronor	2.135: —
Utdelade julgåvor	80: —	
Behållning till år 1946: Obligationer	2.000: —	
Innest. i bank ...	55: —	2.055: —
	Kronor	2.135: —

5. MAJOR OSCAR WENERSTRÖMS UNDERSTÖDSFOND:

Behållning från år 1944	3.020: 21	
Ränta	96: 49	
		Kronor 3.116: 70
Behållning till år 1946: Obligationer	2.000: —	
Innest. i bank	1.116: 70	3.116: 70
		Kronor 3.116: 70

6. HJALMAR A. LINDEDALS MINNES FOND:

Behållning från år 1944	3.482: 20	
Gåva	300: —	
Ränta	109: 01	409: 01
		Kronor 3.891: 21
Behållning till år 1946: Obligationer	2.000: —	
Innest. i bank	1.891: 21	3.891: 21
		Kronor 3.891: 21

7. WILHELM och NORA MALMBERGS DONATION:

Behållning från år 1944	11.100: 32	
Ränta	375: 72	
		Kronor 11.476: 04
Livränta	300: —	
Behållning till år 1946: Obligationer	10.000: —	
Innest. i bank	1.176: 04	11.176: 04
		Kronor 11.476: 04

8. 25-ÅRSMÄNNENS FOND:

Överföring från Allmänna Kassen	635: —	
Ränta	— : 04	
		Kronor 635: 04
Behållning till år 1946: Innest. i bank	Kronor	635: 04

Vänersborg den 5 mars 1946.

BERTEL HALLBERG.

ANTON THERNQUIST.

GUNNAR HJORTH.

BROR FOCK.

BRUNO STERNER.

KURT HALLBERG.

PRIMUS ANDERSON.

Granskningsberättelse.

Undertecknade, vid ordinarie gillestämma utsedda granskningsmän för Vänersborgs Söners Gille, få, efter fullgjord granskning av 1945 års räkenskaper och förvaltning, avgiva följande granskningsberättelse.

Vid genomgången av Gillets räkenskaper, balansräkningar och övriga handlingar har ådagalagts, att räkenskaperna blivit förda med omsorg och noggrannhet, att inkomsterna blivit i vederbörlig ordning bokförda samt att utgifterna äro behörigen bestyrkta.

Den av styrelsen lämnade redogörelsen över Gillets och dess olika fonders ställning är fullt i överensstämmelse med de oss förelagda räkenskaperna, och dess riktighet bestyrkes till alla delar.

Vi hemställa, att styrelsen tacksamt måtte beviljas full ansvarsfrihet för 1945 års förvaltning.

Vänersborg den 20 mars 1946.

ERIK CARLSSON.

THORSTEN GULZ.

Granskningsmän.

— -:- —

Vänersborgs Söners Gilles Fastighetsförenings styrelseberättelse för år 1945.

Styrelsen för Vänersborgs Söners Gilles Fastighetsförening u. p. a. får härmed avgiva följande berättelse över föreningens verksamhet under år 1945:

Räkenskaperna utvisa följande:

ÅLDERDOMSHEMMET:

VINST- och FÖRLUST KONTO:

Inkomster:

Hyrors konto	3.638: 50	
Årsavgifters konto	168: —	3.806: 50
Kapital konto (minskning under året)		271: 37

Kronor 4.077: 87

Utgifter:

Löners konto	1.548: —
Bränsle konto	1.148: 29
Ljus konto	260: 02
Vattenavgifters konto	39: —

Renhållnings konto	50: 64	
Reparationers konto	359: 15	
Försäkringsavgifters konto	139: 86	
Skatters konto	278: 48	
Räntors konto	16: 45	
Diverse omkostnaders konto	130: 44	
Inventariers konto (avskrivning)	107: 54	4.077: 87
	Kronor	4.077: 87

IN- och UTGÅENDE BALANS KONTO:

<i>Tillgångar:</i>	den 1/1	den 31/12
Fastighetens konto	40.000: —	47.000: —
Bränsle konto	717: —	706: —
Inventariers konto	2.125: 80	2.043: 26
Obligationers konto	50: —	50: —
Bankräkningars konto	139: 28	98: 10
Kassa konto	5: 35	168: 70
	Kronor	43.037: 43 50.066: 06

<i>Skulder:</i>		
Reservfondens konto	1.735: —	1.735: —
Låne konto	1.000: —	1.300: —
Kapital konto	40.302: 43	47.031: 06
	Kronor	43.037: 43 50.066: 06

SYSKONEN INGEBORG och GOTTFRID ELIASSONS

DONATION:

Behållning från år 1944	27.080: 91	
Ränta	903: 82	
	Kronor	27.984: 73
Livränta	480: —	
Behållning till år 1946: Obligationer	20.200: —	
Utestående lån ..	1.300: —	
Innest. i bank ..	5.973: 84	
Kontant i kassan	30: 89	27.504: 73
	Kronor	27.984: 73

Av redogörelsen framgår, att ålderdomshemmet — trots den år 1944 genomförda regleringen av hyror och bränsletillägg — även för år 1945 utvisar driftsförlust, dock av mindre omfattning. Sedan samtliga tillgängliga rum numera uthyrts, är det styrelsens förhoppning, att verksamheten under innevarande år skall kunna balanseras. Med anledning härav har styrelsen även för år 1945 underlåtit att med tillgängliga fondmedel — helt eller delvis — täcka uppkomna underskott.

Det ur Eliassonska fonden till ålderdomshemmet utgivna lånet har måst ökas med 300 kr.

Vänersborg den 5 mars 1946.

BERTEL HALLBERG.

*ANTON THERNQUIST. GUNNAR HJORTH. BROR FOCK.
BRUNO STERNER. KURT HALLBERG. PRIMUS ANDERSON.*

Revisionsberättelse.

Undertecknade, av Vänersborgs Söners Gilles fastighetsförening utsedda att granska föreningens räkenskaper för år 1945, få härmed avgiva följande berättelse.

Räkenskaperna äro förda med god ordning och reda samt utgifterna styrkta med behöriga verifikationer.

Fastighetens förvaltning har handhåfts på bästa sätt.

Föreningens ställning framgår av den i styrelsens berättelse avgivna redogörelsen, vilken är i full överensstämmelse med de av oss genomgångna räkenskaperna, vilka av oss bestyrkas.

Vi tillstyrka, att styrelsen tacksamt beviljas full ansvarsfrihet för 1945 års förvaltning.

Vänersborg den 20 mars 1946.

ERIK CARLSSON.

THORSTEN GULZ.

Revisorer.

— — — — —

Sammanställning
över Vänersborgs Söners Gilles tillgångar vid utgången
av år 1945.

Allmänna kassan	360: 34	
Försköningsfonden	3.575: 49	
Namnkunniga Vänersborgares Minnes Fond	563: 83	
Knut Hernströms Understödsfond	2.055: —	
Major Oscar Wenerströms Understödsfond	3.116: 70	
Hjalmar A. Lindedals Minnes Fond	3.891: 21	
Wilhelm och Nora Malmbergs donation	11.176: 04	
25-årsmännens fond	635: 04	25.373: 65
Åldersdomshemmet	47.031: 06	
Syskonen Ingeborg och Gottfrid Eliassons donation	27.504: 73	74.535: 79
		Kronor 99.909: 44

— — -: — —

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES
MEDLEMMAR

1945.

Hedersledamot.

ANNA WIKSTRÖM, f. DYMLING, Fru, Sundsvall. †

Medlemmar.

	Födelse- år	Inträ- desår
ALMGREN, BOO, Köpman, Jonsered	1908	1943
ALMQVIST, HARRY, Byråföreståndare, Vänersborg	1894	38
ANDERSSON, ALVAR, Handelsbiträde, Vänersborg	1916	45
ANDERSSON, ARNE, Folkskollärare, Stockholm	17	43
ANDERSSON, AXEL, Sanatorievaktmästare, Vänersborg	01	30
ANDERSSON, ERIK, Elektriker, Göteborg	1897	40
ANDERSSON, ERIK T., Garveriarbetare, Vänersborg	96	30
ANDERSSON, FRITIOF, Rättare, Vänersborg	97	42
*ANDERSSON, GOTTFRID, f. d. Överpostiljon, Uddevalla ..	78	07
ANDERSSON, GUSTAF, f. d. Handlande, Vänersborg †	62	34
ANDERSSON, GUSTAF, Reparatör, Vänersborg	1901	32
ANDERSSON, JOHN, Grosshandlare, Vänersborg	10	29
ANDERSSON, JOHN, 1:e Reparatör, Falun	1896	43
ANDERSSON, KARL, Metallarbetare, Göteborg	96	45
*ANDERSSON, KNUT, Verkstadsägare, Vänersborg	81	09
ANDERSSON, OSCAR, Elektriker, Vänersborg	97	38
ANDERSSON, OSCAR, Förman, Vänersborg	92	42
*ANDERSON, PRIMUS, Bankdirektör, Göteborg	78	06
*ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Vänersborg. <i>Gilletts</i> <i>kassafogde</i>	98	18
ANDERSSON, RAGNAR, Handelsbiträde, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, STIG, Socialombudsman, Sala	18	45
ANDERSSON, TORSTEN, Apotekare, Håbygård	1896	32
ANDREASSON, HARRY, Arkitekt, Vänersborg	1901	30
ARVIDSON, STELLAN, Rektor, Hudiksvall	02	28
BACK, HENRIK, Konditor, Vänersborg	1896	43
BACKMAN, GUNNAR, Bankkassör, Arvika	90	45
*BARKSTEDT, LUDVIG, f. d. Bankkamrer, Alingsås	82	06
BARKSTEDT, SIGURD, Apotekare, Vänersborg	85	30
*BECKEMAN, BENNO, Direktör, Stockholm	78	19
*BECKEMAN, KNUT, f. d. Hamnkapten, Uddevalla, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	80	15
BENGTTSSON, HJALMAR, Sjukvårdare, Vänersborg	1905	33

*BERG, FRITZ, Boktryckare, Vänersborg	1884	1908
BERGGREN, ERIK, Fil. mag., Vänersborg	1911	32
BERGLUND, FOLKE, Sjökapten, Vänersborg	10	45
*BERGLUND, FRITIOF, Handlande, Vänersborg	1884	21
BERGLUND, GÖSTA, Övermaskinist, Vänersborg	1920	43
BERGSTRÖM, AXEL, Landskamrerare, Falun	1892	26
BERGSTRÖM, GUNNAR, Tandläkare, Örebro	1906	23
BERGSTRÖM, TORSTEN, Tandläkare, Hälsingborg	12	29
BERRMAN, GÖSTA, Folkskollärare, Göteborg	10	43
*BIEL, CARL, f. d. Sjökapten, Vänersborg	1874	15
BJÖRNDAHL, ERIK, Bokbindaremästare, Vänersborg	88	37
BORGLING, CARL, Hărădsskrivare, Stockholm	88	32
BOTHÉN, CARL, Löjtnant, Sundsandvik	73	34
BOTHÉN, JOHN, Fastighetsägare, Vänersborg	75	26
*BRAND, ERNST, Ingeniör, Hälsingborg	80	21
*BRAND, THURE, Handelsresande, Lidköping	82	96
BROBECK, AXEL, f. d. Lokförare, Vänersborg	74	33
*BROBECK, KARL, Kamrerare, Falun	86	19
BROMAN, LASSE, Läroverksadjunkt, Sveg	1906	23
BÜGLER, JOHN, Landskanslist, Vänersborg	04	31
BÄCKLUND, AXEL, Målaremästare, Vänersborg	1898	45
CARLSSON, ALBERT, Handlande, Vänersborg	78	35
CARLSSON, BENGTT, Landskanslist, Vänersborg	1912	42
CARLSSON, CARL, f. d. Trafikchef, Norrköping	1873	29
*CARLSSON, CARL, f. d. Sanatorievaktmästare, Vänersborg	78	19
CARLSSON, CARL ANDERS, Disponent, Vänersborg, <i>stän-</i> <i>dig medlem</i>	97	32
*CARLSSON, CARL ERIK, Boktryckare, Vänersborg	85	08
CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
CARLSSON, EINAR, Åkeriägare, Vänersborg	00	44
CARLSSON, ELOF, Disponent, Vänersborg	04	30
CARLSSON, ERNST, Typograf, Göteborg	1896	40
*CARLSSON, GUNNAR, Fabrikör, Vänersborg	76	19
CARLSSON, GUNNAR, Kontorist, Vänersborg	1905	38
CARLSSON, JOHN V., f. d. Bokbindaremästare, Vänersborg	1867 (06)	43
CARLSSON, MELKER, Kontorist, Vänersborg	1914	45
*CARLSTRÖM, NILS, Avdelningschef, Hälsingborg	1893	16
CEDERGREN, GÖSTA, Provinsialläkare, Umeå	1905	30
CEDERGREN, RAGNAR, Avdelningschef, Göteborg	07	39
CEDERGREN, STIG, Stadsombudsman, Gävle	11	30
CHRISTENSSON, CARL OTTO, Inköpschef, Göteborg	12	33
CHRISTENSSON, PER, Glasmästare, Vänersborg	17	39
*DAFGÅRD, AXEL, Charkuterist, Vänersborg	1891	21
DAFGÅRD, HARRY, Charkuterist, Vänersborg	1906	30

DAHLIN, ERIK, Frisörmästare, Vänersborg	1896	1930
*DAHLLÖF, LEOPOLD, f. d. Häradsskrivare, Alingsås	62	06
*DAHLSTRÖM, WERNER, Handlande, Karlsborg	91	15
DAHME, ALGOT, Tekniker, Vänersborg	1909	39
*DALQUIST, GEORG, Grosshandlare, Alingsås	1880	09
DANELIUS, KARL, f. d. Förste provinsialläkare, Växjö	69	23
DE BOURG, MATS, Rektor, Södertelje	84	30
*DINETZ, FRITZ, Snickaremästare, Vänersborg	95	21
DINETZ, GUSTAF, Hovmästare, Stockholm	86	32
DINETZ, KNUT, Lagerförman, Stockholm	91	32
*DYMLING, RICHARD, Konsul, Stockholm	68	19
*EDLUND, ANDERS, f. d. Skofabriksarbetare, Vänersborg ..	70	15
EDLUND, AXEL, Handelsresande, Vara	94	28
EDLUND, BERTIL, Kansliskrivare, Nya Varvet	99	30
EK, HARALD, Löjtnant, Uddevalla	1919	44
EKBERG, HJALMAR, Civilingeniör, Stockholm	1872	22
ELFMAN, NILS-OLOF, Fil. stud., Stockholm	1919	44
ELMQVIST, FREDRIK, Lokförare, Vänersborg	03	42
ELOW, PER, Bankkamrer, Brålanda	06	30
ELOW, STIG, Ingeniör, Lidingö	12	30
ENGLUND, GUNNAR, Tjänsteman, Stocksund	13	42
ENGLUND, NILS, Med. lic., Vänersborg	09	30
*ERICSSON, AXEL, f. d. Bagaremästare, Vänersborg	1880	19
*ERIKSSON, AXEL, Handlande, Vänersborg	89	21
*ERIKSSON, CARL, Boktryckare, Mjölby	83	19
*ERIKSSON, ERNST W., Handlande, Vänersborg	89	19
ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
*ERIKSSON, LARS, f. d. Skolvaktmästare, Vänersborg	1878	21
*ERICSON, OSCAR, Bryggmästare, Västerås †	76	06
FAGERSTRÖM, AXEL, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1902	35
FALK, RICHARD, Förvaltare, Brandsbol	1883	24
*FALK, SVEN, Redaktör, Stockholm	66	06
*FOCK, BROR, Sparbankskassör, Vänersborg. <i>Bisittare i Gil-</i> <i>lets styrelse</i>	88	07
FOGELSTRÖM, FOLKE, Folkskollärare, Hökedalen	1901	40
*FRIBERG, KNUT, Apotekare, Storvik	1877	09
FRIEDLÄNDER, BIRGER, Handlande, Vänersborg	1887	43
FRÖBERG, GÖSTA, Apotekare, Östhammar	96	24
FRÖBERG, HENRIK, Reparatör, Vänersborg	1912	30
FRÖJD, ARVID, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1897	41
GADDE, ELOF, Järnhandlare, Vänersborg	1911	30
GADDE, NILS OLOF, Järnhandlare, Vänersborg	15	34
*GILLBERG, EWALD, Handlande, Vänersborg	1889	08
GILLBLAD, GUNNAR, Reparatör, Göteborg	93	43

*GRUNDBERG, HADAR, Godsägare, Askersund	1884	1907
*GRUNDBERG, PER, Godsägare, Gräveby	79	07
GULLBRANTZ, GUNNAR, Godsägare, Lillebyn	96	36
GULLBRANTZ, HELGE, Murare, Vänersborg	1913	44
GULLBRANTZ, RIKARD, Muraremästare, Vänersborg	1871	41
GULZ, THORSTEN, Avdelningschef, Kapten, Vänersborg	1905	28
GUSTAFSSON, HOLGER, Landskontorist, Vänersborg	11	38
GUSTAFSSON, PER ARNE, Sjökapten, Vänersborg	18	42
*GUSTAFSSON, PER EDWARD, Landskanslist, Vänersborg..	1893	19
HAGBORG, ARNE, Handlande, Vänersborg	1908	30
*HAGBORG, WALTER, Handlande, Vänersborg	01	17
HALL, HELGE, Handlande, Vänersborg	10	41
*HALLBERG, ANDERS, Riksbanksrevisor, Göteborg	1882	06
*HALLBERG, BERTEL, Borgmästare, Linköping. <i>Gilletts förste</i> <i>alderman</i>	86	06
*HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Vänersborg, <i>Bisittare</i> <i>i Gillets styrelse, Gillets arkivarie</i>	93	16
*HALLONQVIST, KNUT, Handlande, Vänersborg	95	21
HALLONQVIST, UNO, Studerande, Vänersborg	1925	45
HALLQVIST, ERIK, Stationsföreståndare, Lilleskog	1893	30
HALLQVIST, TAGE, Studerande, Vänersborg	1926	45
HAMMARSTRÖM, UNO, Kapten, Skövde, <i>ständig medlem</i> ..	1899	28
HANSSON, KNUT, Lagerföreståndare, Vänersborg	89	38
*HANSSON, MAGNUS, Direktör, Stockholm	72	07
HANSSON, VICTOR, f. d. Kyrkovaktmästare, Vänersborg ..	78	23
HASSELBERG, GÖSTA, Fil. lic. Uppsala	1909	42
HASELLUND, NILS, Lantmåteriassistent, Kinna	01	36
HEDBERG, AXEL, f. d. Vaktmästare, Vänersborg	1874	44
HEDÉN, ALLAN, Drätselkontorist, Vänersborg	1907	34
HEGARDT, GUSTAF, 1:e Stadsläkare, Västervik	03	28
HELLMAN, EINAR, Glasmästare, Vänersborg	06	29
HELLMAN, ERIK, Glasmästare, Vänersborg	1898	30
HELLSTRÖM, RAGNAR, Handelsföreståndare, Vänersborg ..	1905	43
HJORTH, GUNNAR, Taxeringsintendent, Vänersborg. <i>Gille-</i> <i>skrivare</i>	02	23
JANSSON, ADOLV, Rådman, Vänersborg	81	30
JANSON, HOLGER, Socialvårdsassistent, Uddevalla	1912	35
JANSSON, OTTO, 1:ste Expeditionsvakt, Vänersborg	1885	38
JENNISCHE, BENGT, Lasarettssunderläkare, Vänersborg	1913	30
JERNQVIST, SVEN, Bankrevisor, Norrköping	1898	26
JOHANSSON, ALFRED, f. d. Lokförare, Vänersborg	67	30
JOHANSSON, AXEL, f. d. Telegrafkommissarie, Kalmar	71	29
*JOHANSSON, AXEL, Förmän, Vänersborg	84	11
JOHANSSON, AXEL, Handelsföreståndare, Vänersborg	1903	30

JOHANSSON, BENGT, Köpman, Vänersborg	1896(15)45	
*JOHANSSON, EMIL, Handlande, Vänersborg	87	1919
JOHANSSON, GUSTAF, Lokputsare, Vänersborg	80	22
*JOHANSSON, HARRY, Drätselbokhållare, Vänersborg	96	19
JOHANSSON, HARRY, Frisörmästare, Vänersborg	99	30
JOHANSSON, HENRY, Handelsbiträde, Vänersborg	1903	28
JOHANSSON, HILMER, Bryggeriarbetare, Vänersborg	1891	42
*JOHANSON, HUGO, Konditor, Norrköping	92	20
JOHANSSON, HUGO, Riksbanksvaktmästare, Vänersborg ..	1900	30
JOHANSSON, HUGO, Inspektör, Stockholm	08	44
JOHANSSON, KARL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	1899	35
JOHANSSON, KARL G., Snickare, Vänersborg	97	28
JOHANSSON, KARL W., Reparatör, Vänersborg	86	30
JOHANSSON, KJELL, Sjukvårdare, Vänersborg	1910	42
JOHANSSON, OSCAR, Övermaskinist, Mölndal	1885	44
JOHANSSON, OTTO, Hovmästare, Mellerud	88	25
JOHANSSON, ÅKE, Fotograf, Vänersborg	1908	34
JOHANSSON, HERMAN, f. d. Stationsinspektör, Göta	1871	27
JONSSON, ANDERS, Handlande, Vänersborg	1915	35
*JONSSON, EMIL, Handlande, Vänersborg	1877	06
JONSSON, HELGE, Handlande, Vänersborg	1912	45
JONSSON, JOHAN, Intendent, Örebro	1882	45
JONSSON, OLOF, Studerande, Vänersborg	1923	45
*JONSSON, ROBERT, Sjökapten, Vänersborg	1877	12
*JÖNSSON, GUSTAF, Hamnfogde, Vänersborg	98	19
KAHNBERG, KNUT, Åkeriägare, Vänersborg	94	44
KALTOFEN, CHARLES, Advokat, Vänersborg	1911	39
KARLSON, VALTER, Handlande, Vänersborg	05	30
KLINGBERG, EMIL, Reparatör, Vänersborg	1877	42
KRAFFT, FELIX, Smedmästare, Trollhättan	1902	30
LAGERGREN, SVEN, Mekaniker, Vänersborg	14	34
*LARN, GILLIS, Apotekare, Göteborg	1884	14
*LARSON, AXEL, Handlande, Vänersborg	90	19
*LARSSON, ERNFRID, f. d. 1:e Postiljon, Vänersborg	81	07
LARSSON, GUSTAF, Landskanslist, Vänersborg	92	30
LARSSON, HILMER, Försäljningschef, Vänersborg	92	42
LARSSON, HJALMAR, Civilingenjör, Vänersborg	1903	30
LARSSON, RAGNAR, Kontorist, Vänersborg	05	30
LIND, ERIK, Boktryckare, Vänersborg	1881	23
LIND, OLOV, Civilingenjör, Karlstad	1920	45
LIND, SVEN, Försäljningschef, Vänersborg	13	40
LINDBERG, AXEL, Handelsbiträde, Vänersborg	12	42
LINDEDAL, LUDWIG, Kamrerare, Storängen	1869	31
*LINDEDAL, SIGURD, Bankkamrerare, Göteborg	82	06

*LINDGREN, JOHAN, Byggmästare, Vänersborg	1880	1914
*LINDGREN, KNUT, Byggmästare, Vänersborg	77	14
*LINDQVIST, GUSTAF, f. d. Lasarettsvaktnästare, Vänersborg	74	20
LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Långared	1914	37
LINDQVIST, ROLF, Länsbokhållare, Vänersborg	11	35
LINDQVIST, SVEN, Expeditionsbiträde, Vänersborg	10	35
LINDSTRÖM, ALLAN, 1:e Byråingeniör, Stockholm	08	30
LINDSTRÖM, HARALD, Boktryckare, Stockholm	1873	39
LJUNGGREN, ERIK, Handlande, Vänersborg	98	35
*LUNDBERG, ERNST, Kontorschef, Vänersborg	84	19
*LUNDBLAD, OLOF, f. d. Lasarettsläkare, Vänersborg	67	19
LUNDBLAD, OLOF, Godsägare, Bernshammar	1907	28
*LUNDBORG, ERIC, Handlande, Vänersborg	1888	07
LUNDBORG, EVERT, Kontorist, Vänersborg	1921	42
LUNDBORG, STEN, Studerande, Vänersborg	25	42
*LUNDGREN, NILS, Överkontrollör, Stockholm	1889	19
*LUNDGREN, THOR, Postkontrollör, Västerås	83	19
*LUNDIN, GUSTAF, Byråingeniör, Stockholm	92	19
LUNDIN, IVAR, Frisörmästare, Vänersborg	94	30
LUNDIN, JOHN, Reparatör, Jönköping	99	30
LUNDIN, KNUT, Apotekare, Göteborg	98	26
LUNDIN, OTTO, Frisörmästare, Åmål	1901	39
*LUNDIN, WÄRNER, Byrådirektör, Stockholm	1890	19
MAGNUSSON, CARL, EDGAR, Direktör, Vänersborg	92	44
MAGNUSSON, MAGNUS, Kapten, Stockholm	92	42
MALMSTRÖM, WILHELM, Köpman, Vänersborg	1901	44
*MILLING, AXEL, Banktjänsteman, Lilla Edet	1896	19
MILLING, GUSTAF, Handelsresande, Vänersborg	1902	33
*NILSSON, DAVID, Lektor, Skara	1885	19
NILSSON, KNUT, Korrespondent, Göteborg	90	37
NILSSON, RAGNAR, Dekoratör, Vänersborg	1908	41
*von NOLTING, OLOF, Disponent, Trollhättan	1877	19
*NORDÉN, ELOV, Stadskamrer, Uddevalla. <i>Gilletts krönike- skrivare</i>	1901	16
NORDFELDT, JOHN, Studerande, Vänersborg	21	43
NORDFELDT, PER-OLOV, Studerande, Vänersborg	25	43
NORDFELDT, ÅKE, Konditor, Vänersborg	21	43
NYBERG, OSKAR, Handlande, Göta	1875	23
*NYBLOM, ERIK, Redaktör, Lidingö	73	19
*NYSTRÖM, GEORG, f. d. Järnhandlare, Vänersborg	74	07
*NYSTRÖM, JOHN, Köpman, Göteborg	70	19
*NYSTRÖM, RICHARD, Handlande, Vänersborg	72	07
*OLLÉN, ERIK, Sparbanksdirektör, Vänersborg	85	19
OLLÉN, OLOF, Ingeniör, Vänersborg	82	24

*ÖLSSON, ADOLF, f. d. Lagerchef, Vänersborg †	1872	1907
OLSSON, ALBERT, Lasarettsvaktmästare, Vänersborg	89	44
OLSSON, CARL, Kontorist, Vänersborg	1902	34
OLSSON, EINAR, Kassör, Vänersborg	00	42
OLSSON, GUSTAF ADOLF, Frisörmästare, Finspång	1897	44
OLSSON, KNUT, Förman, Uppsala	93	45
*OLSSON, OSCAR JULIUS, f. d. Bryggeriägare, Vänersborg	81	09
*OLSSON, VERNER, Bankkamrer, Vänersborg	86	20
OSCAR, ALGOT, Köpman, Örebro	91	31
PAULSSON, KNUT, Häradskrivare, Ulricehamn	1906	43
PETRÉ, ERNST, Redaktör, Vänersborg	1897	24
*PETTERSSON, ALGOT, Chaufför, Vänersborg	89	09
PETTERSSON, ANDERS, f. d. Slaktaremästare, Vänersborg †	70	23
*PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Vänersborg. <i>Er-</i> <i>sättare i Gillets styrelse. Gillevärd</i>	1901	16
PETTERSSON, HARRY, Urmakare, Gävle †	1897	41
PRÆSTO, OLE, Kapten, Halmstad	75	23
*RAHM, HJALMAR, Bankkamrer, Borås	1900	20
RAHNE, KARL, Folkskollärare, Trollhättan	1883	35
REYNOLDS, ALDÖR, Handlande, Vänersborg	88	21
ROSLIN, HENRY, Handlande, Vänersborg	1906	31
ROSLIND, GUSTAF, Materialförvaltare, Vänersborg	07	41
RUTGERSSON, CHARLES, Förman, Vänersborg	03	43
RYME, HENRY, Kamrerare, Göteborg	09	43
*RYRBERG, KARL AUGUST, Överste, Stockholm, <i>ständig</i> <i>medlem</i>	1874	19
RÖTTLE, HJALMAR C:SON, Direktör, Tranås, <i>ständig med-</i> <i>lem</i>	77	30
SAHLIN, ANDERS, Bokbindaremästare, Vänersborg	81	36
SAHLIN, ERIK, Jur. kand., Vänersborg	1909	34
SAHLIN, STEN, Bokbindare, Vänersborg	13	36
SANDBERG, AXEL, Målaremästare, Vänersborg	1886	30
SANDBERG, NILS, Fil. lic., Vänersborg	1911	34
*SANDBERG, WILHELM, f. d. Brevbärare, Vänersborg	1881	18
*af SANDEBERG, FREDRIK, Kammarherre, Moholm	84	07
*af SANDEBERG, WILLIAM, Major, Göteborg	74	06
SANDH, LARS-GUNNAR, Studerande, Uddevalla	1924	45
*SCHMIDT, OTTO, Sotaremästare, Lidköping	1864	19
SCHRÖDER, KARL GUSTAF, Provinsialläkare, Tanumshede	97	28
SELLSTRÖM, IVAR, Hotellägare, Lödöse	72	28
SJÖSTAD, RAGNAR, Elektrotekniker, Vänersborg	96	30
SJÖSTRÖM, GUSTAF, Bokhandelsmedhjälpare, Vänersborg..	1900	30
SJÖÖ, ANDERS (SVENSSON), Brevbärare, Vänersborg	14	42
SKOGH, PER, Målare, Vänersborg	08	44

SKÄRBERG, OSKAR, Kontorist, Trollhättan	1896	1924
STENSTRÖM, LARS, Landskanslist, Vänersborg	1905	30
*STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Vänersborg. <i>Bisittare i Gilletts styrelse</i>	1887	08
STERNER, NILS, Farm. kand., Fränsta	1922	41
SUNDBORG, OLOF, Direktör, Äppelviken	1894	43
*SUNDELIUS, GOTTFRID, Handlande, Vänersborg	90	19
SUNDELIUS, KJELL, Stadsvaktmästare, Vänersborg	1908	30
SUNDELIUS, OSKAR, Poliskonstapel, Vänersborg	01	30
*SWEDBERG, CARL AUGUST, Direktör, Göteborg	1873	19
SVENSSON, ARNE, Montör, Vänersborg	1916	43
*SVENSSON, AXEL, Järnhandlare, Vänersborg	1883	15
SVENSSON, GUSTAF ADOLF, Handlande, Trollhättan	81	42
SVENSSON, GÖSTA, Ingeniör, Vänersborg	1912	42
SVENSSON, GÖSTA, Köpman, Vänersborg	09	36
SVENSSON, KNUT, Bruksbokhållare, Vargön	1889	26
SVENSSON, KNUT, Stadsförmän, Vänersborg	96	36
SVENSSON, LARS, Dövstumlärare, Vänersborg	1910	36
*SVENSSON, WERNER, Bankrevisor, Vänersborg	1887	07
SVÄRD, AXEL, Skofabriksarbetare, Vänersborg	96	44
SVÄRD, GUSTAF, Verkmästare, Stockholm	95	37
SVÄRD, TAGE, Handelsbiträde, Göteborg	1910	35
SVÄRD, YNGVE, Sjukvårdare, Vänersborg	16	42
von SYDOW, CHRISTIAN, Direktör, Norrköping	1899	45
von SYDOW, DANIEL, Kapten, Visby	1909	30
*von SYDOW, FREDRIK, Advokat, Göteborg	1896	20
von SYDOW, GERHARD, Landsfogde, Göteborg	99	26
SÄFSTRÖM, PER-OLOF, Studerande, Vänersborg	1924	42
TAUBE, FREDRIK, Greve, Kapten, London.....	09	35
*THERNQUIST, ANTON, Handelsträdgårdsmästare, Väners- borg. <i>Gilletts andre älderman</i>	1874	08
THERNQUIST, OLE, Trädgårdsmästare, Vänersborg	1911	30
*THERNQUIST, TUVE, Textilingeniör, Borås	1899	19
THIMGREN, HUGO, Apotekare, Vänersborg	1901	28
THOMSON, YNGVE, Banktjänsteman, Vänersborg	1898	28
THUNBERG, HJALMAR, Skofabriksarbetare, Vänersborg ..	1906	42
TIBBLIN, HUGO, Konditor, Vänersborg	1897	34
TORSTENSSON, KARL, Stationsinspektör, Vänersborg	82 (07)	43
TRÄDEGÅRD, ERIC, Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg..	99	43
*TULLBERG, INGE, Tjänsteman, Stockholm, <i>ständig medlem</i>	1905	18
TUNQVIST, TORSTEN, Gymnastikdirektör, Karlstad	07	29
TÖSSBERG, ERIK, Slöjdlärare, Vänersborg	1880	29
WAHLQVIST, ÅKE, Polisöverkonstapel, Vänersborg	1904	41
*WALLIN, GUNNAR, Ingeniör, Ängelholm, <i>ständig medlem</i>	1899	08

WALLIN, JONAS, f. d. Rådman, Vänersborg	1858	1937
*WALLSTRÖM, ERNST, Posttjänsteman, Göteborg	92	16
WALLSTRÖM, HJALMAR, Smörjare, Vänersborg	88	44
WALLSTRÖM, JOHNNY, Bruksbokhållare, Vargön	94	44
WALLSTRÖM, WIKTOR, f. d. Posttjänsteman, Kil	82	44
WEINSTOCK, ERLING, Kassör, Göteborg	1916	42
WEINSTOCK, WILLIAM, Redaktör, Strängnäs	08	42
WELANDER, GUSTAF, Banktjänsteman, Vänersborg	1891	26
*WENNERGREN, ANDERS, Boktryckare, Vänersborg	75	08
WERNER, ERIK, Boktryckare, Vänersborg	81	34
WERNER, OLOV, Handelsföreståndare, Vänersborg	1909	32
WEST, JOHN, Läroverksadjunkt, Göteborg	1892	30
WESTERBERG, BERNHARD, Verkmästare, Vänersborg	79	37
WESTERLUND, KARL-ERIK, Stabsredaktör, Stockholm	1910	40
VESTERLUND, STIG, Gasmästare, Vänersborg	15	43
WESTERLUND, SVEN, Landskontorist, Vänersborg	12	38
WESTHALL, BO, Rådman, Vänersborg	05	34
WESTHALL, CURT, Länsbokhållare, Halmstad	08	36
WETTERLUNDH, SUNE, Länsassessor, Vänersborg	04	28
*WIBOM, TOR, Major, Stockholm	1885	06
VICTORIN, OLOF, Kontrollör, Vänersborg	1908	35
WIJKSTRÖM, ERNST, Tygförvaltare, Karlsborg	1889	37
WIKSTRÖM, FOLKE, Dövstumlärare, Vänersborg	89	26
WIKSTRÖM, HELGE, Kapten, Jönköping	94	28
WILHELMSSON, CARL, Gasverksarbetare, Vänersborg	89	35
*WOLGAST, KURT, Kamrer, Hälsingborg	93	19
WOLGAST, TOR, Folkhögskollärare, Bräkne-Hoby	91(18)	45
WREDBERG, BIRGER, Frisörmästare, Vänersborg	96	43
ÅKERSTRÖM, GUNNAR, Boktryckare, Skövde	92	26
ÅSTRÖM, FJALAR, Ombudsman, Vänersborg	93	33
ÅSTRÖM, HELGE, Poliskommissarie, Vänersborg	1902	42
ÖBERG, LENNART, Handelsbiträde, Vänersborg	20	43

* = innehavare av gillet 25-årstecken.

Antal medlemmar: 360.

Tillkomna under år 1946:

ANDERSSON, GÖSTA, Syssloman, Borås	1913
GLASELL, LENNART, Typograf, Vänersborg	10
GUSTAFSSON, OLOF, Försäljningschef, Uddevalla	17
LARSSON, BO, Kontrollant, Uddevalla	22
WESTERLUND, EINAR, Handlande, Vänersborg	13
WIKSTRÖM, CARL-HELGE, Studerande, Vänersborg	23

Styrelsen är tacksam för uppgift å personer, som böra kallas till medlemmar av gillet. Dylika uppgifter samt meddelanden om adressförändringar torde benäget insändas till gillets kassafogde, som tillhandahåller blanketter för inträdesanmälningar.

VÄNERSBORG SÖNERS GILLE 1946

Styrelse.

HALLBERG, BERTEL, Borgmästare, Förste ålderman
1942.

THERNQUIST, ANTON, Handelsträdgårdsmästare, Andre
ålderman 1944 (1925).

HJORTH, GUNNAR, Taxeringsintendent, Gilleskrivare
1944 (1933).

ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör, Kassafogde 1944.

FOCK, BROR, Sparbankskassör, Bisittare 1936.

STERNER, BRUNO, Frisörmästare, Bisittare 1942.

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Bisittare 1944.

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Ersättare 1944.

KARLSON, VALTER, Handlande, Ersättare 1944.

Beredningsnämnd.

GILLESKRIVAREN.

WIKSTRÖM, FOLKE, Dövstummlärare.

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist, Arkivarie.

ANDERSON, PRIMUS, Bankkassör.

PETERSON, HARRY, Handelsföreståndare, Gillevärd.

NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare.

GUSTAFSSON, PER EDW., Landskanslist.

Årsskriftsnämnd.

HALLBERG, BERTEL, Borgmästare.

WIKSTRÖM, FOLKE, Dövstummlärare.

NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare.

HJORTH, GUNNAR, Taxeringsintendent.

HALLBERG, KURT, Drätselkontorist.

Krönikeskrivare.

NORDÉN, ELOV, Stadskamrerare.

Räkenskapsgranskare.

CARLSSON, CARL ERIK, Boktryckare.

GULZ, THORSTEN, Avdelningschef.

LUNDBORG, ERIC, Handlande, Ersättare.

REGLEMENTE

för

25-årsmännens Fond.

§ 1.

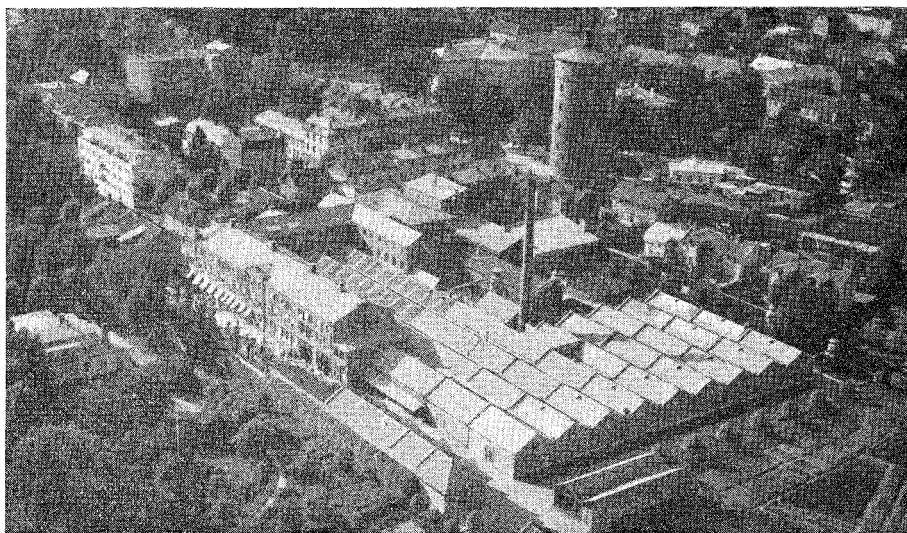
Fonden, vartill grundplåten, femhundra kronor, till Gillet donerats av konsuln Richard Dymling i anledning av hans 25-åriga medlemsskap av Gillet och till vilken skola läggas gåvor från andra Gillets 25-årsmän, skall jämlikt beslut vid gillestämma den 29 mars 1944 tillsvidare disponeras för utgivandet av Gillets årsskrift.

§ 2.

För sådant ändamål äger årsskriftsnämnden att, sedan minst en tiondedel av fondens årsavkastning lagts till kapitalet, med återstoden samt med av styrelsen till förfogande ställda medel bekosta utgivandet av följande års årsskrift.

§ 3.

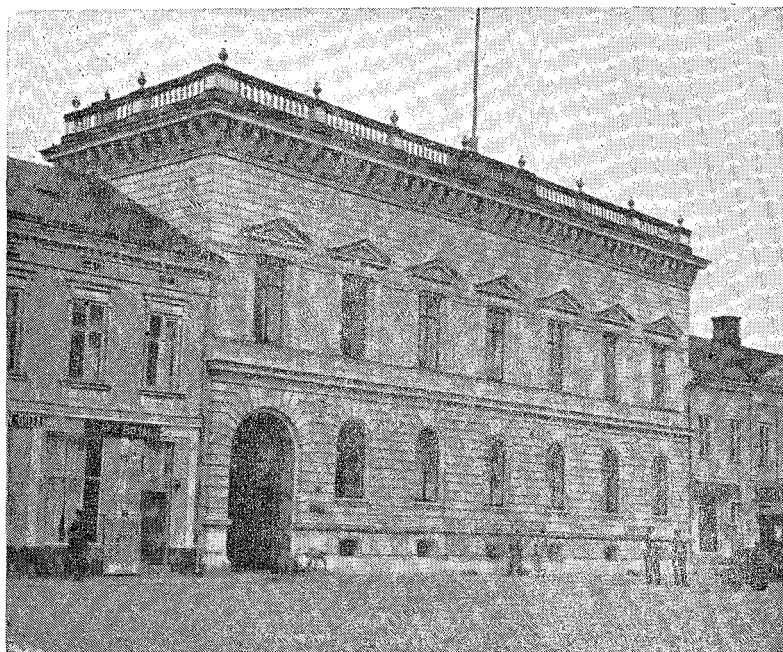
Ändring av detta reglemente beslutas i för ändring av Gillets stadgar föreskriven ordning.



AKTIEBOLAGET
A. F. CARLSSONS SKOFABRIK
VÄNERSBORG

GRUNDLAGD

ÅR 1860



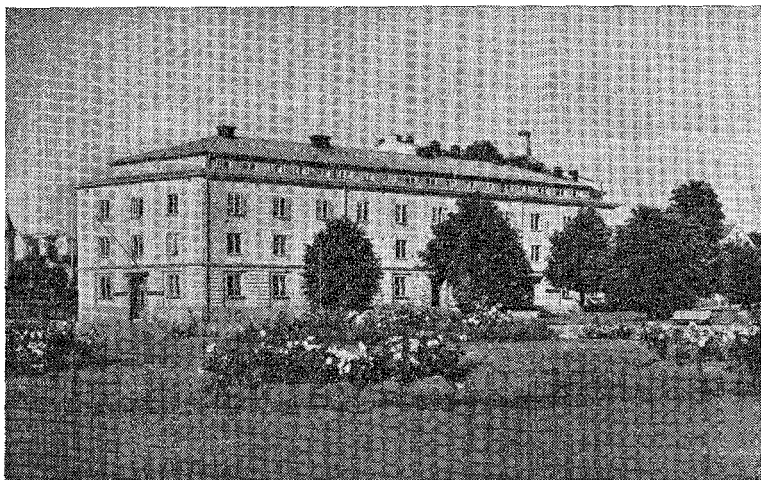
SPARBANKEN I VÄNERSBORG

GRUNDAD ÅR 1822

===== En av =====
landets äldsta sparbanker

Insatta medel omkring Kr. 28.000.000:—

Reserverade medel omkring „ 1.300.000:—



KIRUDDS AKTIEBOLAG

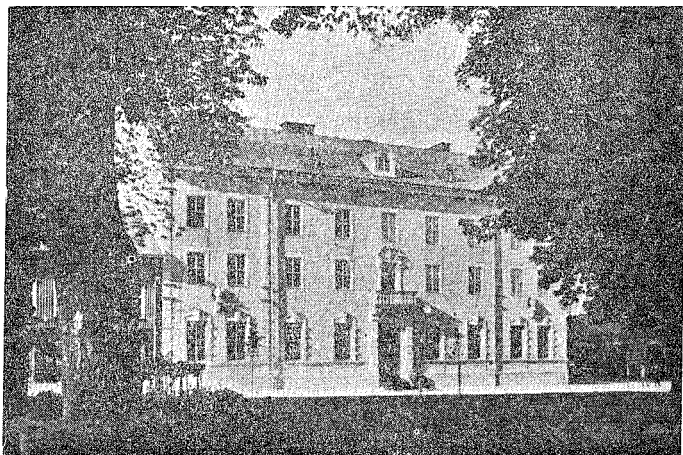
ETABL. 1917

VÄNERSBORG

Tel. 863, 864 Växel.

TILLVERKAR

*Damkappor, Dräkter,
Blazer och Pälsar*



SVENSKA HANDELSBANKEN

*En ortens bank för ortens behov
men genom sina 300 kontor
dessutom i värdefull kontakt
med hela landets näringsliv.*



Byxor
och
Barnkjolar

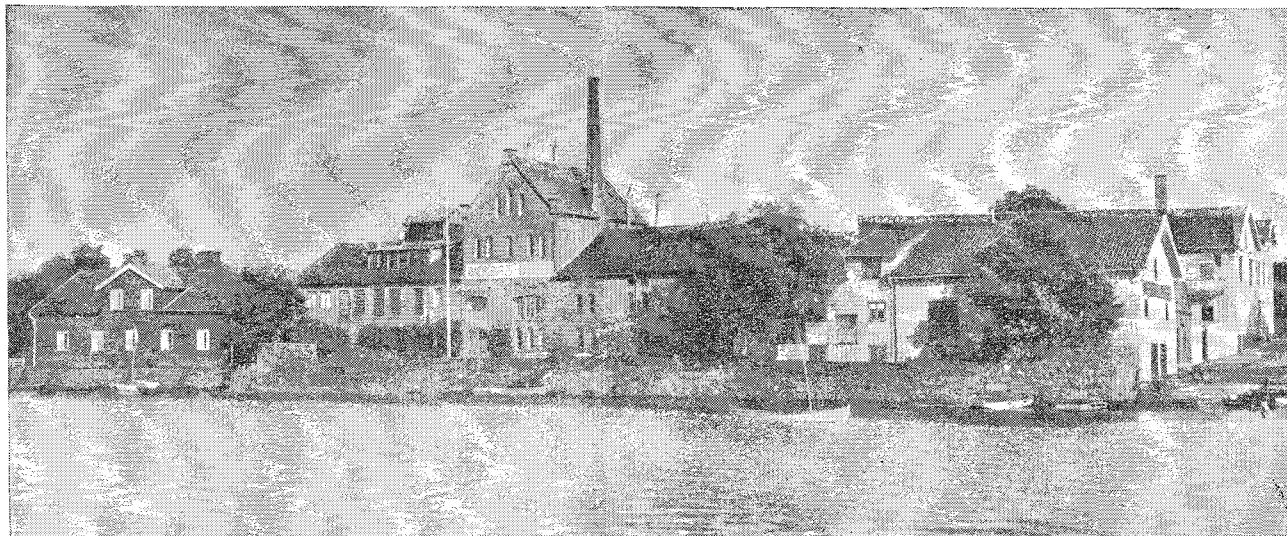
med förstklassig
stil och passform

just så som Ni
önskar dem

tillverkas av:

AB
Sven
KONFEKTION
VÄNERSBORG

Säljas i ledande Dam- och
Herrkonfektionsaffärer



VÄNERSBORGS BRYGGERI

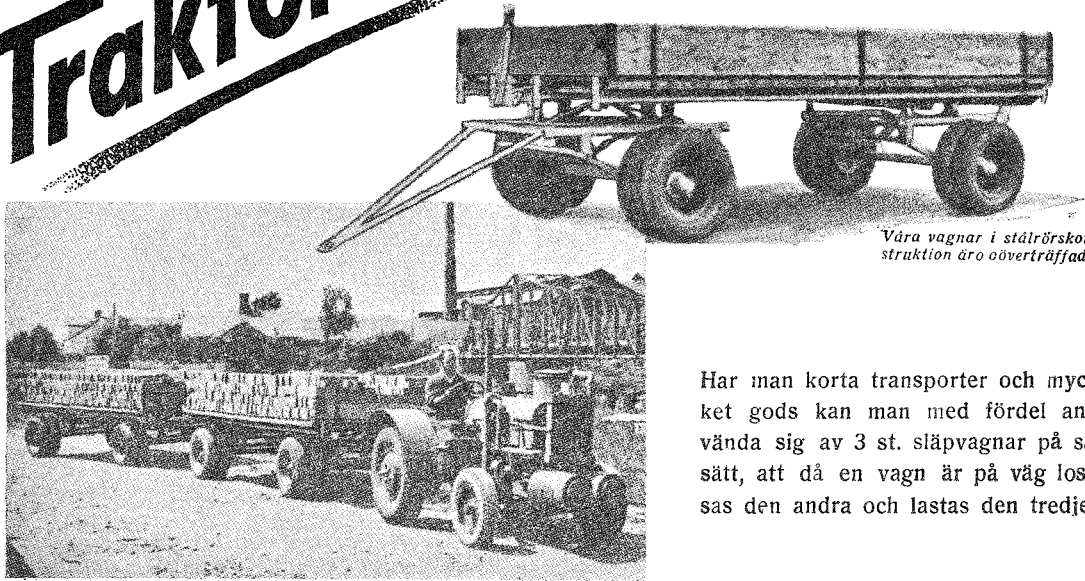
Grundlagt 1852

Ägare: AB. Pripp & Lyckholm, Göteborg

Tillverkning: Alla slags malt- och läskedrycker

Traktortåg

är lösningen på Edert transportproblem. De äro fria från besiktning, skatt och försäkring.



Våra vagnar i stålörskonstruktion äro öfverträffade.

Har man korta transporter och mycket gods kan man med fördel använda sig av 3 st. släpvagnar på så sätt, att då en vagn är på väg lossas den andra och lastas den tredje.

WULF & Co. A.-B., Vänersborg. Tel. 1253

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1942 — 1946.

1942 (11:e årgången).

ROBERT STIBERG. IN MEMORIAM. <i>av f. d. rektorn A. Nordfelt</i>	3.
ANTECKNINGAR OM STADSFÄLTSKÄRER, STADSLÄKARE OCH APOTEKARE I VÄNERSBORG UNDER 1600- OCH 1700-TALEN. <i>av borgmästaren Bertel Hallberg</i>	10.
EN BOK OM HUSMANSKOST. <i>av f. d. rådmannen Jonas Wallin</i>	38.
ÅRSKRÖNIKA 1941. <i>av stadskamreraren Elov Nordén</i>	46.
Minnesrunor 1941	53.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1941	57.
Medlemsförteckning för år 1941	65.

1943 (12:e årgången).

VÄNERSBORG PÅ 1770-TALET. <i>av borgmästaren Bertel Hallberg</i>	3.
STRÖVTÅG I "FRÄN". I. <i>av lektorn August Peterson</i>	36.
ÅRSKRÖNIKA 1942. <i>av stadskamreraren Elov Nordén</i>	60.
Minnesrunor 1942	69.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1942	74.
Medlemsförteckning för år 1942	81.

1944 (13:e årgången).

(Festskrift Brätte—Vänersborg 1644—1944.)

BRÄTTE. <i>Dikt av lektorn August Peterson</i>	3.
EDSVÄGEN OCH BRÄTTE. EN GAMMAL FÄRDEVÄG OCH EN FÖRSVUNNEN STAD. <i>av fornforskaren Gustaf Lundén</i>	5.
BRÄTTE. EN ARKEOLOGISK-TOPOGRAFISK ÖVERSIKT. <i>av fil. lic. Erik B. Lundberg</i>	105.
FYNDEN FRÅN BRÄTTE. <i>av landsantikvarien Nils Ivan Svensson</i>	119.
ÅRSKRÖNIKA 1943. <i>av stadskamreraren Elov Nordén</i>	129.
Minnesrunor 1943	137.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1943	140.
Medlemsförteckning för år 1943	147.

1945 (14:e årgången).

TILL OCH FRÅN SKOLAN. NÅGRA MINNEN FRÅN SKOLÄREN I VÄNERSBORG 1887—1892. av domprosten <i>Gustaf Lizell</i> (med företal och noter av borgmästaren <i>Bertel Hallberg</i>)	3.
PLANTAGEFUNDERINGAR. En skolpojksdikt från 1890-talets Vä- nersborg av fil. d:r:n <i>Åke Eliasson</i> (med företal och noter av borgmästaren <i>Bertel Hallberg</i>)	28.
STRÖVTÅG I "FRÄN". II. av <i>lektorn August Peterson</i>	31.
NÅGRA BILDER UR VÄNERSBORGS STADS HISTORIA. Tal vid stadens 300-årsjubileum av borgmästaren <i>Bertel Hallberg</i>	62.
STADSHISTORISKA UTSTÄLLNINGEN I VÄNERSBORG 1944. av <i>landsantikvarien Nils Ivan Svensson</i>	71.
ÅRSKRÖNIKA 1944. av <i>stadskamreraren Elov Nordén</i>	84.
Minnesrunor 1944	93.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1944	96.
Medlemsförteckning för år 1944	102.

1946 (15:e årgången).

UR VÄNERSBORGS FÖRSTA TIDNING. av borgmästaren <i>Bertel Hallberg</i>	3.
UR VÄNERSBORGS TEATERHISTORIA. av f. d. rådmannen <i>Jonas Wallin</i>	27.
ÅRSKRÖNIKA 1945. av <i>stadskamreraren Elov Nordén</i>	39.
Minnesrunor 1945	47.
Styrelse-, gransknings- och revisionsberättelser för år 1945	50.
Medlemsförteckning för år 1945	57.
Utgåelseplan för 25-årsmännens fond	70.

A
Minne
Styr
Med
Re